

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ
หมู่ 17 ต.จันทึก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นางสาวจำลอง ขอเหล็กกลาง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือ หมู่ที่ 17 ตำบลจันทิก อำเภอบางขัน
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขขำรัง

อาจารย์ ดร. เรณู จำเลิศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือ ระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – สิงหาคม 2545 ประเมินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือ

การก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือ โดยผู้ใหญ่บ้านนัดประชุมสมาชิกทุกครอบครัวและแจ้งไปถึงนายอำเภอเพื่อให้เกษตรประจำตำบลเข้าสังเกตการณ์ มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน มีสมาชิกกองทุน 104 ราย 1 กลุ่มองค์กร จัดตั้งเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2544 ได้รับการโอนเงินเข้าบัญชีเงินกองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 และผู้กู้ได้รับการโอนเงินเข้าบัญชีครั้งแรกเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2545 ปัจจุบัน(เดือนสิงหาคม 2545) มีสมาชิกที่กู้เงิน 49 ราย จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 972,000 บาท มียอดเงินคงเหลือคงเหลือ 28,000 บาท

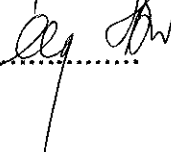
กองทุนหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือเกิดขึ้นโดยความร่วมมือทั้งภาครัฐและประชาชนร่วมมือกันและกันและมีแนวโน้มที่ประชาชนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการบริหารจัดการอย่างชัดเจนมีคณะกรรมการบริหารที่มีความรู้ความสามารถ และมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมมีจำนวนเงินทุนในกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีจำนวนเงินเพิ่มขึ้นและมีการประกอบอาชีพสุจริต

สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....นางสาวจำลอง ขอเหล็กกลาง.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา..........

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษา

07

(อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขธำรง)

(อาจารย์ ดร. เรณู ชำเลิศ)

กรรมการสอบ

(.....)

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

Mr

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

8 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขธำรง
- อาจารย์ ดร. เรณู จำเลิศ

ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- พัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวจำลอง ขอเหล็กกลาง
บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือ

สารบัญ

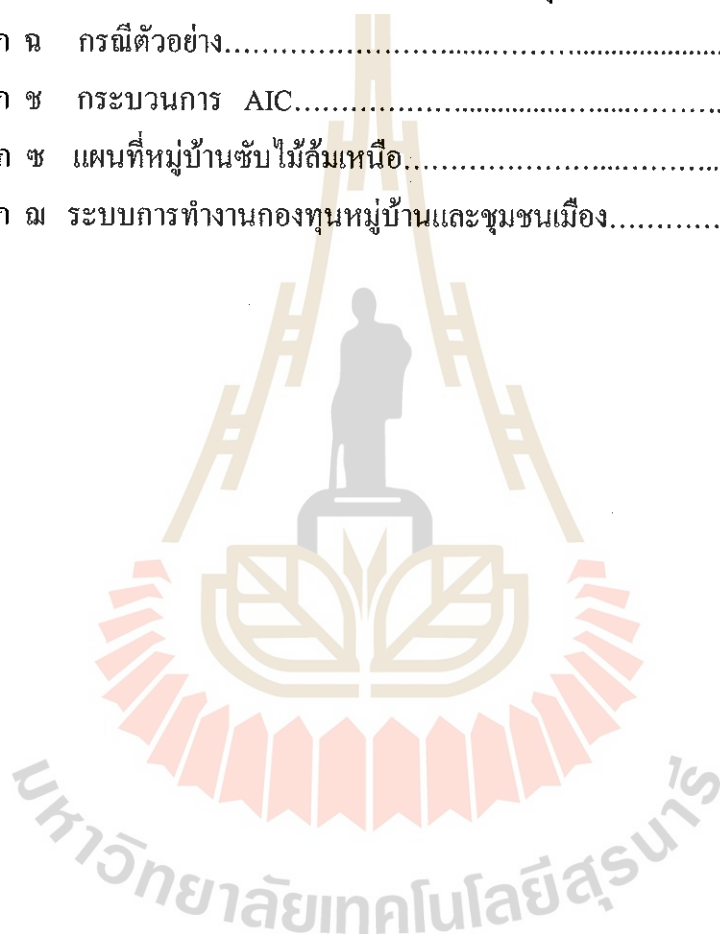
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง-ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	3
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	6
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.....	7
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่.....	13
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.....	14
3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	
- แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ฉบับใหม่.....	14
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน ฉบับใหม่.....	14

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	
4. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพพีโมเดล.....	16
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	18
6. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ.....	20
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	21
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	23
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	28
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบท.....	33
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	48
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้.....	55
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	65
2. วิธีการดำเนินการ.....	65
3. ผลการดำเนินการ.....	66
4. สรุป.....	70
5. ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	75
ภาคผนวก.....	
ภาคผนวก ก นโยบาย หลักการ.....	77

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก ข	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.....	79
ภาคผนวก ค	ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนือ.....	105
ภาคผนวก ง	แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน.....	113
ภาคผนวก จ	แบบคำขอขึ้นทะเบียนคณะกรรมการกองทุน.....	115
ภาคผนวก ฉ	กรณีตัวอย่าง.....	126
ภาคผนวก ช	กระบวนการ AIC.....	132
ภาคผนวก ซ	แผนที่หมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนือ.....	135
ภาคผนวก ฌ	ระบบการทำงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	137

สารบัญภาพ

		หน้า
แผนภูมิที่ 1	แสดงชีพชีพโมเดล(CIPP Model)ของสตฟเฟิลบีม	4
แผนภูมิที่ 2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและ..... การตัดสินใจของสตฟเฟิลบีม	18

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงแนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ.....	16
ตารางที่ 2 แสดงสรุปวิธีการดำเนินการประเมิน โครงการกองทุน.....	31
ตารางที่ 3 แสดงสรุปประวัติหมู่บ้าน.....	41
ตารางที่ 4 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	42
ตารางที่ 5 แสดงรายได้ของประชาชน.....	42
ตารางที่ 6 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณี.....	43
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนประชาชนหมู่บ้านชั้นไม้ล้มเหนือ.....	44
ตารางที่ 8 แสดงการศึกษานอกพื้นที่.....	45
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนพื้นที่ทั้งหมด.....	46
ตารางที่ 10 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ.....	46
ตารางที่ 11 แสดงกลุ่มองค์กรต่าง ๆ.....	47
ตารางที่ 12 แสดงระดับความเข้าใจของประชาชน.....	49
ตารางที่ 13 แสดงขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงาน.....	49
ตารางที่ 14 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุน.....	50
ตารางที่ 15 แสดงรายชื่อที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ.....	51
ตารางที่ 16 แสดงการพัฒนาอาชีพ.....	52
ตารางที่ 17 แสดงระยะเวลาการชำระหนี้.....	53
ตารางที่ 18 แสดงทัศนคติของประชาชนในหมู่บ้าน.....	54
ตารางที่ 19 แสดงจำนวนเงินกู้ของสมาชิก.....	56
ตารางที่ 20 แสดงกลุ่มอาชีพของผู้กู้.....	59
ตารางที่ 21 แสดงความเข้มแข็งของหมู่บ้าน.....	63

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากปัญหาความยากจนของประชากรในประเทศ ที่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำจึงทำให้ประชาชนประสบกับปัญหาต่าง ๆ การว่างงาน รายได้ตกต่ำ ขาดเงินทุนและขาดโอกาสในการนำมาสร้างอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ให้แก่ประชาชน รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนที่จะแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในประเทศ โดยตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อหนุนผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เช่น การเกิด “หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล” (One Village One Product) การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยภูมิปัญญาชาวบ้านและมีการบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง และมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน โดยจะเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ คือเริ่มจากหน่วยที่เล็กที่สุดของประเทศในการพึ่งตนเอง เป็นการสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในอนาคต อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากการจัดตั้งกองทุนเงินล้าน ความพร้อมของหมู่บ้านยังไม่ดีพอ ซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน มีการรับสมาชิกของกองทุน มีการจัดสรรเงินกองทุนให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน นับตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งกองทุน ทำให้เกิดการประสบปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพราะสมาชิกขาดความเข้าใจในเรื่องระเบียบกองทุน และไม่มีการประสานงานที่ดี จึงทำให้เกิดความขัดแย้งที่หลากหลายก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายและทำให้เกิดข้อสงสัยว่าจะเกิดความสัมฤทธิ์ผลการบริหารกองทุนจะมีความเป็นไปได้สักเพียงใด และจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคตอย่างยั่งยืนได้หรือไม่

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหวบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด โดยมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหวเป็นผู้ประเมิน โดยจัดให้มีนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและประเมินโครงการ เข้าประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ และศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงรายงานผลการประเมินงานในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหว โดยบัณฑิตจะเข้ามาช่วยในการส่งเสริมความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกในเรื่องของระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหว ว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ว่ากองทุนหมู่บ้านนี้จะยั่งยืน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับบัณฑิตเพียงผู้เดียว ต้องมีการร่วมมือกันทุกฝ่าย ถึงจะเกิดความสำเร็จของการบริหารกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหว

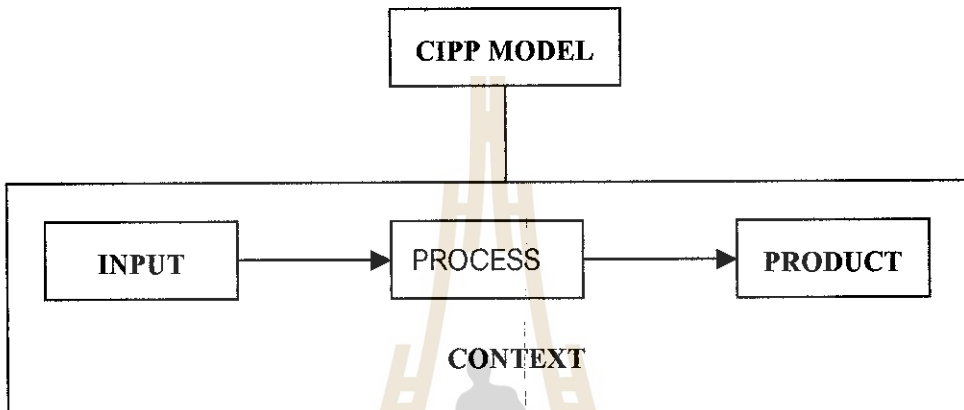

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 2.1 เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มเหลว ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มเหลว ที่กำหนดไว้ 5 ข้อ ดังนี้ มากน้อยเพียงใด
  - 2.1.1 ท้องถิ่นมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านฉบับใหม่
  - 2.1.2 ท้องถิ่นมีการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
  - 2.1.3 ท้องถิ่นมีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ในการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง
  - 2.1.4 ท้องถิ่นมีการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านฉบับใหม่
  - 2.1.5 มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มเหลว และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
- 2.3 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มเหลว และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบความคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือ ได้ใช้กรอบแนวคิดเชิงระบบในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของชุมชน โดยอาศัยการตรวจวัดผลที่เกิดจากการใช้ปัจจัยหนึ่งเข้าสู่ระบบที่เรียกว่า “ซิพพ์โมเดล” (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stupplebeam’s) ที่มีองค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 1 ซิพพ์โมเดลของสตัฟเฟิลบีม

C : (Context Evaluation) คือ บริบทของหน่วยระบบ ซึ่งผลที่จะได้จากการประเมินเกี่ยวกับความต้องการของหมู่บ้าน ปัญหา โอกาส อันนำไปสู่การตั้งจุดมุ่งหมาย

I : (Input Evaluation) คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ซึ่งผลที่จะได้จากการประเมินจะเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยของแนวทางหรือยุทธวิธีต่างๆ (Alternative Strategies) ที่จะใช้เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมเพียงพอของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

P : (Process Evaluation) คือ กระบวนการของหน่วยระบบ จะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคตลอดจนจุดเด่น จุดด้อย ของแนวทางที่เลือกใช้แล้วนำผลที่ได้ไปทดลองปฏิบัติจริงเพื่อที่จะได้แก้ไขวิธีการให้เหมาะสมในขณะที่กองทุนหมู่บ้านยังคงดำเนินการอยู่

P : (Product Evaluation) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อจะบรรลุจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด อีกทั้งจะบ่งชี้ว่ากระบวนการที่ใช้ควรจะคงไว้ ปรับปรุง หรือว่าเลิกล้มเปลี่ยนแปลงใหม่

4. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือ
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือ
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงานต่าง ๆ
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับในขั้นต้นคาดว่าจะการประเมินโครงการนี้จะเป็นประโยชน์ไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก่อน ดังนี้

1. ได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน
2. ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้
3. ได้ทราบว่ายังมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนหรืออุปสรรค ในการพัฒนาหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือ
4. ได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานตามกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือ
5. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารและการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือ
6. ผลจากการศึกษาอาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารองค์กรต่าง ๆ และเป็นแผนในการกำหนดนโยบายและแผนในการพัฒนาชุมชน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้เป็นหลักวิชาที่ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาสาระและหลักวิชาการด้านเทคนิควิธีการประเมินในครั้งนี้นำมีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ โดยเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้มีเนื้อหาสาระและประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
  - 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544
  - 2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนื้อ พ.ศ. 2544
3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนื้อ
  - 3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนื้อ
4. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก)

จากการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) ระบุว่านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง กันเอง

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก)

ตามที่คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ (2544) ระบุหลักการไว้ว่าเป็นการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านซึ่งเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน โดยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุน แล้วจะต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อชี้วัดประสิทธิผลของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

นอกเหนือจากหลักการสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นนี้ยังมีหลักการตามที่หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 4 มกราคม 2545 กล่าวว่าหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านก็คือการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดขนาดและจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการถือฤกษ์ประ โยชน์ต่อผู้ค่อย โอกาสในหมู่บ้านและชุมชนมีการเชื่อมโยงและกระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

1.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ข)

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนให้มีกองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย พร้อมทั้งบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศในอนาคต

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้ (ภาคผนวก ก)

2.1.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

- 1.1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน
- 1.2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น รองประธานคนที่ 1
- 1.3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็น รองประธานคนที่ 2
- 1.4) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น รองประธานคนที่ 3
- 1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็น กรรมการ
- 1.6) เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็น กรรมการและเลขานุการ

2) คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีและจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

3) ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

4) คณะกรรมการอำนาจและหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกรอบระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสรุปได้ว่า

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานนี้มีอำนาจหน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงานบูรณาการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานต่อคณะกรรมการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวดดังนี้

2.2.1 หมวด 1 ข้อความทั่วไป จะเป็นข้อความที่ชี้แจงความหมายของคำต่าง ๆ ดังนี้

1) กองทุน	10) สำนักงาน
2) หมู่บ้าน	11) ธนาคาร
3) ชุมชนเมือง	12) คริวเรือน
4) คณะกรรมการ	13) ผู้แทนคริวเรือน
5) คณะกรรมการสนับสนุน	14) หุ่น
6) คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด	15) เงินฝากสัจจะ
7) คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ	16) เงินรับฝาก
8) คณะกรรมการกองทุน	17) สมาชิก
9) กรรมการกองทุน	18) ที่ประชุมสมาชิก

2.2.2 หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ว่า

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีปรัชญาหรือหลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานประกอบกับการมีเงินและทรัพย์สินของกองทุนในด้านต่าง ๆ และคณะกรรมการกองทุนต้องดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนกันเองหลังจากที่คณะกรรมการพิจารณาตามหลักการที่กำหนดไว้แล้วอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยคณะกรรมการจะเข้ามาแทรกแซงการบริหารจัดการเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้ นอกจากคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

2.2.3 หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

- 1) คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีโครงสร้างดังนี้
- 1.1) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน
  - 1.2) เลขาธิการสภาพัฒนาฯ เป็น รองประธาน คนที่ 1
  - 1.3) เลขาธิการ กพ. เป็น รองประธาน คนที่ 2
  - 1.4) ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ

- 1.5) ปลัดกระทรวงมหาดไทย
  - 1.6) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
  - 1.7) ปลัดกระทรวงพาณิชย์
  - 1.8) ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
  - 1.9) ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
  - 1.10) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
  - 1.11) ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
  - 1.12) ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
  - 1.13) อธิบดีกรมการปกครอง
  - 1.14) อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
  - 1.15) อธิบดีกรมบัญชีกลาง
  - 1.16) อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
  - 1.17) ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
  - 1.18) ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
  - 1.19) ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวประชาชน จำนวน 5 คน
  - 1.20) ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ จำนวน 5 คน
  - 1.21) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเลขานุการ
  - 1.22) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
- 2) คณะอนุกรรมการสนับสนุน ฯ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้
- 2.1) กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน
  - 2.2) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
  - 2.3) บูรณาการแผนงานโครงการกิจกรรมและงบประมาณ
  - 2.4) ปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐ
  - 2.5) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ

2.2.4 หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด สรุปได้ดัง

- 1) มีโครงสร้างดังต่อไปนี้
  - 1.1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็น ประธาน
  - 1.2) ปลัดจังหวัด เป็น รองประธาน
  - 1.3) ผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด เป็น อนุกรรมการ
    - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
    - กระทรวงพาณิชย์
    - กระทรวงอุตสาหกรรม
    - กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
    - กระทรวงศึกษาธิการ
    - กระทรวงสาธารณสุข
    - เรงรัดพัฒนาชนบท
    - ประชาสัมพันธ์จังหวัด
    - หัวหน้าสำนักงานจังหวัด
  - 1.4) ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชน จำนวน 5 คน
  - 1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ จำนวน 5 คน
  - 1.6) พัฒนาการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
- 2) มีอำนาจหน้าที่ดังนี้
  - 2.1) จัดระเบียบกองทุน
  - 2.2) ให้ความเห็นชอบผลการประเมินความพร้อมของกองทุน
  - 2.3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน
  - 2.4) ติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน
  - 2.5) ประสานงานร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ/การจัดการ
  - 2.6) จัดระบบข้อมูล
  - 2.7) รายงานผลการดำเนินงาน
  - 2.8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ
  - 2.9) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ฯ ระดับอำเภอ

2.2.5 หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปลikeดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนมีจำนวน 9- 15 คน มีชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยสมาชิกในหมู่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

2) คณะกรรมการกองทุนมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยได้รับโทษจำคุก ไม่ถูกให้ออกปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

3) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุน

2.2.6 หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน ประกอบไปด้วย

- 1) เงินและทรัพย์สิน
- 2) สมาชิกกองทุน
- 3) คณะกรรมการกองทุน

2.2.7 หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาระสำคัญดังนี้

1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินของกองทุนจะต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่มีผู้กู้รายใดขอกู้เกินจำนวนที่กำหนดไว้ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

3) เมื่อคณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน เงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ โดยแจ้งให้ผู้กู้ไปเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร แล้วธนาคารก็จะโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

4) คณะกรรมการเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากหรือเงินกู้ในอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบที่ประชุม

6) กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยตามความเหมาะสม ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยนำเงินไปส่งคืนที่ธนาคารตามหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้

7) กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบกำหนด เว้นแต่ได้รับการผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการและที่ประชุมด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง

8) เมื่อผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร กรรมการกองทุนสามารถยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย และให้พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลา 30 วัน

2.2.8 หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ สรุปสาระได้ดังนี้

1) ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2) คณะกรรมการกองทุนต้องแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลให้เป็นผู้ตรวจสอบกองทุน

3) ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงิน และแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน

4) จัดสรรกำไรสุทธิ

2.2.9 หมวด 9 บทเฉพาะกาล ว่าด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

1) ในเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละ 1 คน เพื่อจัดประชุมเวทีชาวบ้านในการชี้แจงทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

2) คณะกรรมการกองทุนเมื่อดำรงตำแหน่งครบ 1 ปี จะต้องมีการจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด

3) ให้คณะกรรมการกองทุนดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งและเปิดบัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้าน ภายใน 90 วัน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มหมือ พ.ศ. 2544 (ภาคผนวก ค)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มหมือ พ.ศ. 2544 จัดทำขึ้น โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ละรายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท และการกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

2. ประเด็นอื่น ๆ ตามคณะกรรมการกองทุนบ้านฉบับใหม่ล้มหมือ กำหนดดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 2) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 3) คุณสมบัติของสมาชิก
- 4) สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิก
- 5) แหล่งที่มาของกองทุน
- 6) การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้เงินกู้
- 7) อัตราดอกเบี้ย
- 8) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 9) การจัดทำระบบบัญชี
- 10) การจัดทำระบบตรวจสอบ

3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน มีดังนี้

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านฉบับใหม่ล้มหมือ (ภาคผนวก ง)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านและชุมชนเมือง เป็นแบบบันทึกการสังเกตการณ์จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้บันทึกผลในแบบฟอร์มนี้ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ชื่อหมู่บ้าน
- 2) ระบุว่ากระบวนการในการเลือกตั้งถูกต้องตามข้อ 41 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) หรือไม่

- 3) ระบุว่าคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการคัดเลือกมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) มากน้อยเพียงใด
- 4) ชื่อผู้ติดตาม/สังเกตการณ์
- 5) ลงวันที่ในการสังเกตการณ์

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนือ

(ภาคผนวก จ)

เมื่อกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มหนือ หมู่ที่ 17 ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับได้จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ได้ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่สำคัญของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากร
2. จำนวนครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
4. คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วน
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการบริหารกองทุน
6. มีรายชื่อคณะกรรมการกองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. มีระเบียบข้อบังคับ ตามที่กำหนด
3. มีวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม ที่มีในหมู่บ้าน
2. จำนวนสมาชิก
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุน
4. มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้าน หรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 มีแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กิจกรรมที่จะให้สมาชิกกู้ยืม
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ
10. ประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
11. ลงชื่อผู้รับรองผลการประเมิน โดย
  - ประธานกองทุน ฯ
  - รองประธาน ฯ
  - เลขานุการ
  - กรรมการ 2 ท่าน

4. หลักประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

การประเมินโครงการเพื่อการตัดสินใจเป็นรูปแบบการประเมินของกลุ่มนักประเมินที่มีความเชื่อในการประเมินที่เป็นระบบที่มีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้สารสนเทศในการตัดสินใจที่เหมาะสมตามแนวคิดของนักประเมินซึ่งได้แก่ ครอนบาค (Cronbach,1963) อัลคิน (Alkin,1969) โปรวัส(Provus,1971) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,1971) โดยมีแนวคิดดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540)

ตารางที่ 1 แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ

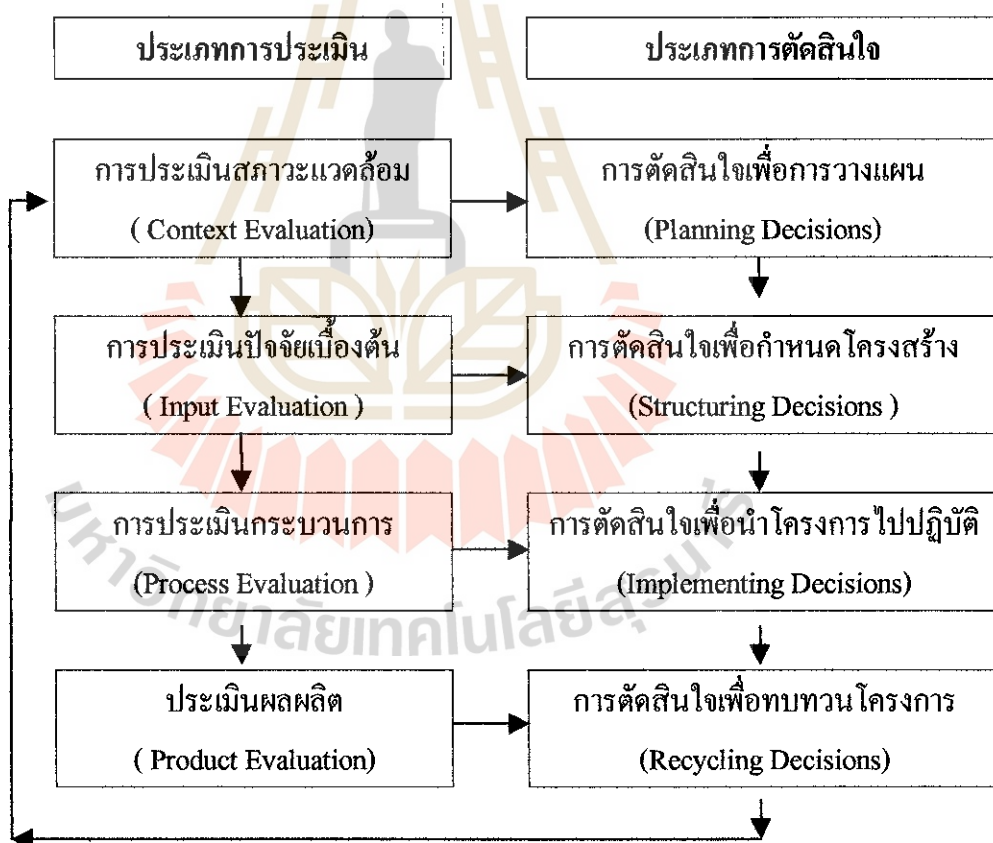
นักทฤษฎี	แนวความคิด
ครอนบาค	การประเมินเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัด โปรแกรมทางการศึกษาและการประเมินนั้นไม่ควรจะทำโดยการใช้แต่เพียงแบบทดสอบอย่างเดียว แต่ควรใช้แนวทางการประเมินอีกซึ่งได้แก่ การศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพของผู้เรียน การวัดทัศนคติ การติดตามผล
อัลคิน	การประเมินเป็นกระบวนการของการคัดเลือกเก็บข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อการเลือกแนวทางในการทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ
โปรวัส	การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการค้นหาค่าช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริงกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ภาวะดังกล่าวเป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของโครงการแนวคิดนี้ถือว่าการประเมินจะต้องดำเนิน ไปควบคู่กับโครงการ
สตัฟเฟิลบีม	การประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ โดยการแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต

ที่มา : จากหนังสือรวมบทความทางการประเมิน โครงการ

ตามแนวความคิดของครอนบาค อัลคิน โปรวัส นั้นเป็นแนวความคิดที่ไม่ได้แยกประเด็นในการประเมินออกอย่างชัดเจน จะเห็นได้จากแนวความคิดของครอนบาคที่เน้นศึกษากระบวนการซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอย่างเดียวยังมีสิ่งแวดล้อมปัจจัยนำเข้า และผลที่เกิดขึ้นที่ต้องศึกษาควบคู่ไปด้วย และแนวความคิดของอัลคิน นั้นก็เน้นที่กระบวนการคัดเลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เท่านั้น ซึ่งอาจมีข้อมูลบางส่วนไม่ได้ได้รับความสนใจ จึงอาจยังมีเนื้อหาไม่ครอบคลุม และยังแนวความคิดของโปรวัสนั้นต้องกำหนด

เกณฑ์มาตรฐานเพื่อหาข้อบกพร่องระหว่างภาวะความเป็นจริงกับมาตรฐานแล้วโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินี้เป็นโครงการใหม่ที่เกิดขึ้นไม่เคยมีมาก่อน จึงเป็นการยากในการกำหนดมาตรฐานร่วมกันได้ แนวความคิดนี้จึงใช้ไม่ได้

ในการเลือกรูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นได้เลือกรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีมหรือซีพีโมเดลเพราะแบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่จะประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ จากการรับข่าวสารแบบสะสมที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540) ที่ดูได้จาก การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ภาคผนวก ฉ) ที่ใช้ซีพีโมเดลในการประเมินเพื่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามซีพีโมเดลของสตีฟเฟิลบีม
(เยาวดี ราชชัญกุลวิบูลย์ศรี,2542)

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากรายงานพิเศษโดยกองบรรณาธิการหนังสืองานวันนี้ 2545 ฉบับที่ 45 หน้า 15. สรุปสาระสำคัญของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจะคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่น จำนวน 74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการ โครงการ” และส่งเข้าปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

2. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดทำหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการ โครงการ” ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน) และทบวงมหาวิทยาลัย และภายหลังจากจัดประชุมพิเศษ และฝึกอบรมบัณฑิตผู้ได้รับการคัดเลือกแล้ว จะจัดส่งเข้าช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์มาสอนเสริมเดือนละ 2 วัน และมีอาจารย์มาเฝ้าติดตามตามงานเดือนละ 4 ครั้ง รวม 4 วัน

3. การคัดเลือกบัณฑิต จำนวน 74,881 คน จะให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นผู้คัดเลือกจากบัณฑิตที่ด้อยโอกาสและยากจนในท้องถิ่น ให้ได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน แต่จะต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่จะเป็นผู้จ่ายการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

4. บัณฑิตผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการทำงานทุกวัน 15 วัน รายเดือน และรายไตรมาส โดยมีคณาจารย์ผู้สอนและคณาจารย์นิเทศคอยช่วยเหลือบัณฑิตในพื้นที่ปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ รวมทั้งมีการประชุมสัมมนาทุก 3 เดือน ทั้งนี้ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการนี้ ทั้งในระดับส่วนกลาง โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน

จากสาระสำคัญที่เกี่ยวกับโครงการที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่เป็นโครงการที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่ให้เงินกองทุน (หมู่บ้าน) ละ 1 ล้านบาท ซึ่งเป็นโครงการที่มีนโยบายให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการกันเอง ดังนั้นจึงต้องมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน โดยการก่อสร้างรายได้ให้กับบัณฑิตที่จบการศึกษา

และว่างงานให้มาทำหน้าที่เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืน ในการที่จะทำให้ออกกองทุนหมู่บ้านยั่งยืนได้นั้นก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบัณฑิตเพียงอย่างเดียวหรือขึ้นอยู่กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเท่านั้นแต่ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาล หรือสภาวะเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามโครงการนี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ทั้งกับรัฐบาล และกับประชาชนทั่วประเทศ คือทำให้รัฐบาลทราบความเป็นจริงที่ไม่เคยทราบมาก่อน จึงทำให้รัฐบาลมีแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างถูกต้อง และตรงจุดมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการการเรียนรู้ของบัณฑิตที่ต้องเข้าถึงท้องถิ่น บัณฑิตเองก็จะได้ยกระดับการศึกษาของตน แต่ระยะเวลาของโครงการสั้นมากและอาจจะทำให้การประเมินโครงการของบัณฑิตนั้นยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรอีกทั้งเป็นโครงการที่ใหม่ ดังนั้นหากต้องการที่จะเห็นผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รัฐบาลก็น่าจะมีโครงการนี้อย่างต่อเนื่องไปอีก เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้นและบทบาทบัณฑิตในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชนจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
2. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน
3. ชุดวิชาสารนิพนธ์
4. หนังสือรวมบทความการประเมินโครงการ
5. หนังสือการประเมินโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือเป็นการรายงานตามสภาพความเป็นจริง ตามวัตถุประสงค์ และในวิธีการดำเนินการประเมินโครงการได้ดำเนินการตามลำดับ

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิธีการประเมินโครงการ

จากแนวคิดของสตีฟเฟิลดิมจึงได้มีการนำรูปแบบประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) มาใช้ในการวิจัยประเมินโครงการแบบมีส่วนร่วมของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ โดยมีวิธีการประเมินโครงการตามที่กำหนดไว้ในคู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการที่ระบุไว้ว่าต้องประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยการประเมินแบบมีส่วนร่วมซิฟฟ์โมเดล (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,2544) ดังนี้

1.1 การประเมินสภาพแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation : C) ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ ไปบ้างแล้วและอยู่ระหว่างการดำเนินงานดังนี้

- 1.1.1 จัดเก็บข้อมูลบริบทระดับประเทศ
- 1.1.2 จัดเก็บข้อมูลบริบทระดับท้องถิ่น
- 1.1.3 จัดเก็บข้อมูลบริบทระดับเฉพาะผู้รู้แต่ละราย
- 1.1.4 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน เพื่อค้นหาอดีตที่ภูมิใจ ปัจจุบันที่ภูมิใจ ความฝัน ความต้องการในอนาคต โดยกระบวนการ AIC สรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย (ภาคผนวก ข)
- 1.1.5 เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในแบบเก็บข้อมูลที่กำหนด ซึ่งต้องเก็บข้อมูลนี้ 2 ครั้งเพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ระหว่างก่อนเริ่มโครงการและหลังจากที่ดำเนินการแล้ว

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากรที่มีอยู่แล้วว่าจะช่วยให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่ ซึ่งต้องศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

- 1.2.1 ศึกษาเป้าหมายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
- 1.2.2 ศึกษาความเข้าใจของผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
- 1.2.3 ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้านด้านความเข้มแข็งของผู้นำ กรรมการ กองทุน ความสามัคคีในหมู่บ้าน และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับกองทุน
- 1.2.4 ศึกษาระเบียบกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มเหนือ

1.3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อบันทึกภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐานและค้นหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยต้องศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

- 1.3.1 ศึกษากระบวนการช่วยเหลือและสนับสนุนการตั้งกองทุนและจัดทำระเบียบกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
- 1.3.2 ศึกษากระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุนและระเบียบกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
- 1.3.3 ศึกษากระบวนการได้มาซึ่งเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติเห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือของคณะกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอ
- 1.3.4 ศึกษากระบวนการพิจารณาอนุมัติให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
- 1.3.5 ศึกษากระบวนการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
- 1.3.6 ศึกษารายกรณีผู้ที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มเหนือว่ามี การนำเงินดังกล่าวไปทำอะไร ทำอย่างไร
- 1.3.7 ศึกษาจากการจัดกลุ่มเสวนาผู้กู้เงินตามลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

1.4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่และมีผลกระทบอะไรบ้างเป็นการประเมินคุณค่าของโครงการโดยรวมซึ่งต้องศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ศึกษาผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนบ้านซับไม้ล้มเหนือด้านความสามารถในการปล่อยเงินกู้และการคืนเงินกู้ อีกทั้งยอดเงินของกองทุนมีเพิ่มมากขึ้นน้อยเพียงใด

- 1.4.1 นกัจากกองทุนไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนว่าประสบความสำเร็จ มีกำไร มีรายได้เพิ่มหรือขาดทุนอย่างไรศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกองทุนบ้านซับไม้ล้มเหนือ ว่ามีความคิดเห็น พอใจต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่อย่างไร
- 1.4.2 เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในครั้งที่ 2
- 1.4.3 ศึกษาผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยรวมในหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ
- 1.4.4 ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ 5 ข้อ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่อย่างไร
- 1.4.5 ศึกษาเปรียบเทียบว่าเมื่อเริ่มโครงการและดำเนินโครงการไปได้หนึ่งปีหนี้สินของประชาชนในหมู่บ้านซึ่งเป็นหนี้ยทุนหรือสถาบันการเงินนอกหมู่บ้านลดลงหรือไม่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ ได้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำนักมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงการศึกษาศึกษาธิการ (2545ค) ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะ เพื่อความสะดวกจึงแบ่งประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจกแจงนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แท้จริงเป็นจำนวนเท่าใด เช่น ประชากรที่มีความสามารถในวิชาชีพ

2.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Infimite Population) คือประชากรที่วิจัยไม่สามารถแจกแจงนับจำนวนประชากรมาได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แท้จริงเป็นจำนวนเท่าใด เช่น ประชากรที่มีความสุจริต

สำนักมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงการศึกษาศึกษา(2545ค) กล่าวว่ากลุ่มตัวอย่าง (Sample Or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัว ประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างไม่ให้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จริงจากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็น ผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัย โดยการสุ่มจากจำนวนประชากร ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ กลุ่มสมาชิกและทุนหมู่บ้านและกลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกบางคน
2. ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการวิจัยเลือกสุ่มตัวอย่าง จากประชากรในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม เนื้อประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด (50 ครัวเรือน) ตามคู่มือการจัด เก็บข้อมูลบร.1-12 กำหนดไว้ โดยใช้การสัมภาษณ์ประชากร จำนวน 50 คนของหมู่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน สมาชิก อบต. กรรมการหมู่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบตามระบบการทำงาน ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ภาคผนวก ฅ) ดังนี้

1. หน่วยระบบ A : หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
  2. หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย
- หน่วยระบบ A : หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ในการประเมิน โครงการกองทุนบ้านชัยไม้ล้มโดยใช้หลักการประเมินแบบชีพท์ โมเดลซึ่งได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการตามองค์ประกอบดังนี้

1. ตัวชี้วัดบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Indicator)แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ
  - 1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ฟ้า ไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ซึ่งตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
    - เศรษฐกิจของประเทศ
    - นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
    - คุณค่าของประเทศ

- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งประเทศ
- สภาพท้องถิ่นในชนบททั้งประเทศ
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านการทำมาหากินของประชาชนในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- เศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- วัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน
- โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้าน
- ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- การประชาสัมพันธ์
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน
- สมาชิกผู้ขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 กระบวนการที่เกี่ยวกับกองทุน

- การจัดทำเอกสารขึ้นทะเบียน
- จัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
- คัดเลือกคณะกรรมการ
- การทำบัญชี

3.2 กระบวนการกับสมาชิกกองทุน

- การรับสมาชิก
- การพิจารณาผู้กู้

4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- จำนวนสมาชิกกองทุน

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- ทักษะคิดของชุมชนต่อกองทุน
- เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
- การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง
- ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

1. ตัวชี้วัดบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Indicator) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัด ประเทศของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัด ท้องถิ่นของหน่วยระบบ B

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินของครอบครัว
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า(Input Indicator)ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- เงินลงทุนอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินกู้
- วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
- สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัสดุคิบในการประกอบอาชีพ
- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
- จำนวนแรงงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การดำเนินกิจการธุรกิจ
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัสดุคิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การใช้จ่ายเงินกู้
- การหาความรู้เพิ่มเติม

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B (Product Indicator) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้เงินได้ผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิคผิดวิธี

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
- ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- การกลับคืนถิ่นของประชาชน
- คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

ตัวชี้วัดการประเมินการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มในเนื้อโดยสภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ล้มเนื้อได้แก่แบบรายงาน(บร.)ต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่

- บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่

- บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- บร 3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- บร 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร7 แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติของประชาชน
- บร 8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- บร 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

3. แบบสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่ต้องใช้ตัวบุคคลซึ่งในที่นี้คือ ตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยการ ใช้หู และตา เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้เพื่อป้องกันการลืมสิ่งที่ได้จากการสังเกต และเพื่อไม่ให้เกิดอคติออกนอกประเด็นมี 2 ลักษณะคือ

ก. การสังเกตโดยตรง(Direct Bservation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน โดยผู้วิจัยเอง เช่น การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน บางครั้งผู้วิจัยต้องให้การสังเกตโดยตรงจากพฤติกรรมของคณะกรรมการแต่ละคน ได้แก่

- บร 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร 5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- บร 6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน
- บร 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- บร 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยในภายหลัง เช่น การรับฟังการบอกเล่าของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการประเมินนั้น จะมีแหล่งข้อมูล ประเภทของข้อมูล และขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง นั่นก็ได้อาจมาจากแบบ บร. 1-12
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้เลือกใช้ข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว นั่นก็คือ จปฐ. กชช.2ค.

ประเภทของข้อมูล

โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ก็ต้องเก็บข้อมูลแยกตามประเภทของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูล que เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูล que เก็บรวบรวมได้จากการบรรยายลักษณะที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ ซึ่งมีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันจากข้อมูลเชิงปริมาณ

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามปฏิทินการปฏิบัติการของนักศึกษา ในคู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร การจัดการและประเมินโครงการ ดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้านชนไม่ลืมหือ โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารจากอำเภอ เช่น จปฐ. กชช.2ค. ตามแบบ บร.1
2. ทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนบ้านชนไม่ลืมหือ และประชาชนในหมู่บ้านในเรื่องความเข้าใจและทัศนคติที่เกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามแบบ บร. 3
3. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านไม่ลืมหือ โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 1
4. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทหมู่บ้านชนไม่ลืมหือ ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12
5. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนบ้านชนไม่ลืมหือ และการจัดทำระเบียบกองทุน ตามแบบ บร. 9 โดยการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
6. ทำการสัมภาษณ์และสังเกตผู้กู้เงินกองทุนบ้านชนไม่ลืมหือ ในเรื่องการค้าเนินการตามโครงการเงินกู้เป็นระยะ ๆ ตามแบบ บร. 4 และ บร. 11
7. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทตำบลจันทิก ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12
8. ทำการสังเกตและจัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกลุ่มผู้กู้เงิน กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ตามแบบ บร. 6
9. ทำการสังเกตการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนบ้านชนไม่ลืมหือตามแบบ บร. 9
10. ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อการติดตามประเมินโครงการ โดยการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน ตามแบบ บร. 9
11. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติต่อกองทุนบ้านชนไม่ลืมหือ ตามแบบ บร. 9
12. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านชนไม่ลืมหือ โดยการสอบถามและการสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 2

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลในการประเมิน โครงการนี้ได้แบ่งตามประเภทของข้อมูลดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา(2545ข)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหรือความคิดเห็น ในประเด็นต่าง ๆ จากแบบสอบถาม และบันทึกการสัมภาษณ์หรือจากการสังเกต ตามแบบ บร.1-12 นำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลในประเด็นต่าง ๆ ให้ได้ข้อมูลมาในการวิเคราะห์โดยวิธีการแปลความหมายหรือการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีที่เป็นการกระทำซ้ำ ๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปที่ได้

ตารางที่ 2 สรุปวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชัยไม่ล้มเหนือ

ตัวแปรที่ศึกษา	การประเมิน	ตัวชี้วัด	เครื่องมือ	การเก็บข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูล
บริบท (Context)	ประเมินบริบท (Context Evaluation)	ตัวชี้วัดบริบท (Context Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - เอกสาร	- ข้อมูลเชิงปริมาณ - ข้อมูลเชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ
ปัจจัยนำเข้า (Input)	ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - เอกสาร	- ข้อมูล เชิงปริมาณ - ข้อมูลเชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ
กระบวนการ (Process)	ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)	ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - เอกสาร	- ข้อมูลเชิงปริมาณ - ข้อมูลเชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ
ผลผลิตที่ได้ (Product)	การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation)	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Product Indication)	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์ - เอกสาร	- ข้อมูลเชิงปริมาณ - ข้อมูลเชิงคุณภาพ	- เชิงปริมาณ - เชิงคุณภาพ

2.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลให้อยู่ในลักษณะตัวเลข และสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลตาม บร. ต่าง ๆ มานั้น

- 1) ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลที่เป็นค่าร้อยละ (Percentage) โดยการแจกแจงความถี่โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนความถี่ในแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมด}} \times 100$$

- 2) ใช้ในการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean : $\bar{X}$) ของรายได้เฉลี่ยของชาวบ้าน โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ

$\bar{X}$ คือ รายได้เฉลี่ย

$\sum X$ คือ ผลรวมของรายได้ทั้งหมด

N คือ จำนวนประชากรในหมู่บ้าน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ ประกอบด้วยกรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎีชีพชีพโมเดล (CIPP Model) ซึ่งรายงานตามวัตถุประสงค์ โดยมี 4 ตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบท
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ คือ
  - 4.1 เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด
  - 4.2 เพื่อให้ทราบว่าการศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาของกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
  - 4.3 เพื่อให้ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ
  - 4.4 และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

โดยที่ใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัด หรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าดี-เลว ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบท

การประเมินบริบทโดยการนำเอาปัจจัย A และปัจจัย B มาประเมินรวมกัน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 เศรษฐกิจของประเทศ

จากสำนักนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันประชาชนทุกระดับได้รับความเดือดร้อนอันเกิดมาจากการมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเป็นผลมาจากการตกงาน ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

กำลังซื้อของคนในประเทศตก รัฐบาลจึงตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินนโยบายเพื่อลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ กระจายรายได้ให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายนำไปสู่การพอมือพอกิน รัฐบาลจึงจัดนโยบายเร่งด่วน 9 ข้อ ดังนี้

1. การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร
2. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน
3. การจัดตั้งธนาคารประชาชนเพื่อการกระจายโอกาส การเข้าถึงแหล่งเงินให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย
4. การจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเดิมและเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการรายใหม่อย่างเป็นระบบ
5. จัดตั้งบริษัทกลางในการบริหารสินทรัพย์ เพื่อดำเนินการให้หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ออกจากระบบของธนาคารพาณิชย์โดยเร็ว
6. พัฒนารัฐวิสาหกิจ ให้เป็นองค์กรหลักในการกอบกู้เศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับประเทศ
7. สร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค
8. เร่งจัดตั้งสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติด ควบคู่ไปกับการปราบปรามและป้องกัน
9. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

การดำเนินงานธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจรัฐบาลมีนโยบายหลายด้านที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของทักษะที่โดดเด่น เพื่อสร้างฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้านคือ (กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานมาตรฐาน (2545ก)

1. ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ
  - การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ
  - การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานและส่งเสริมการทำเกษตรกรรมที่คืนทำกิน โดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน
  - ส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

2. ด้านอุตสาหกรรม

- ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมโดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ
- เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานและเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมทางการผลิต
- พัฒนาบุคลากร และแรงงานภาคอุตสาหกรรม
- ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ
- ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน
- สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

3. ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

รัฐมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว โดย

- พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานจัดหน่วยงานและองค์กร เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพบริการอย่างเต็มที่
- ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูหลักในการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้

จุดอ่อนของการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ซึ่งในการจะพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นี้ก็ต้องคำนึงถึงจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา SMEs ร่วมกันก่อนนั่นก็คือการคำนึงถึงมิติสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันอังคารที่ 20 สิงหาคม 2545, หน้า 18) ที่กล่าวถึงงานประชุมวิชาการหนึ่งศวรรษ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เมื่อเร็วๆ นี้ นายสมบัติ เหลสกุล สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Tdri) ระบุว่า การศึกษาผลกระทบจากอุตสาหกรรมต่อสุขภาพของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนใกล้เคียง ส่วนใหญ่เน้นไปที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งปรากฏผลกระทบอย่างรุนแรงอย่างเห็นได้ชัดเจนและก่อให้เกิดการสูญเสียอย่างมากต่อสังคมโดยรวม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือไม่มีความเสี่ยงต่อการทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพเลย ทั้งนี้จากการศึกษาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนหนึ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ด้วย เช่น โรงสีข้าว อยู่เกาะพนังสิรยนต์ นอก

จากนี้ยังพบประเด็นปัญหาโรคติดต่อกันจากแรงงานต่างชาติ การพัฒนา SMEs ของประเทศไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย แต่ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพใจทั้งในส่วนของแรงงานในโรงงานและชุมชนใกล้เคียงด้วย นอกจากนี้การประกอบการได้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน เช่น ปัญหาน้ำเสีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศการประมง และทำลายแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค บางพื้นที่ต้องเผชิญปัญหากลิ่นเหม็นจากโรงงาน รบกวนจิตใจของประชาชนผู้อาศัยในบริเวณใกล้เคียง บางแห่งปล่อยสารพิษ ตลอดจนฝุ่นละอองออกมาปะปนในบรรยากาศ บางแห่งก่อสร้างและกากของอันตราย จากกระบวนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมที่ต้องใช้สารเคมีที่มีอันตรายมาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต

นายสมบัติกล่าวว่า แผนนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SMEs เกี่ยวข้องกับแผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม ซึ่งแผนแม่บท SMEs ได้วางยุทธศาสตร์ที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้แก่ผู้ประกอบการ ขณะที่ด้านแรงงานได้เน้นเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือเรื่องสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค เพราะฉะนั้นสิ่งที่ตนพยายามจะชี้ให้เห็นคือมุมมองที่หายไปดังกล่าว

“สิ่งที่ควรพิจารณาให้มากขึ้นคือเรื่องสิ่งแวดล้อมเนื่องจากปัญหาการกำหนดนโยบายกว้างมากและจำกัดแต่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่วนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม รัฐบาลยังไม่เข้าไปสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นที่ผ่านมากรัฐตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535 เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่มีสิทธิ์พิจารณา ทำให้ผู้ประกอบการที่ไม่มีสิทธิ์พิจารณาไม่สามารถเข้าไปใช้กองทุนดังกล่าวได้ ในแง่นี้ นโยบายของรัฐจึงเป็นนโยบายที่เลือกปฏิบัติ” นายสมบัติระบุ

นายสมบัติกล่าวอีกว่า เมื่อพิจารณานโยบายด้านแรงงานว่ายังไม่เป็นนโยบายคุ้มครองแรงงานต่างด้าวหรือแม้แต่แรงงานไทยก็ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือว่าจะได้รับสิทธิประโยชน์อะไรจากการเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ส่วนนโยบายของธุรกิจและความปลอดภัยของผู้บริโภคยังขาดนโยบายที่ชัดเจนที่จะไปควบคุมกำกับดูแล จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้สินค้าหลายประเภทยังไม่มีมาตรฐาน รัฐบาลต้องหาแนวทางว่าจะทำอย่างไรให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์ ขณะเดียวกันก็ต้องไม่สร้างต้นทุนเพิ่มในการจัดการหรือการผลิต

“นโยบายของรัฐยังไม่มีความชัดเจนหรือกลยุทธ์ใดในการพัฒนาเอสเอ็มอีโดยรวม แต่ได้ไปอิงไว้กับนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายสิ่งแวดล้อม นโยบายแรงงานก็ไปอยู่ที่กระทรวงแรงงาน ฯ นโยบายคุ้มครองผู้บริโภคก็ไปอยู่กับกระทรวงสาธารณสุข มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับกระทรวงอุตสาหกรรม ทำให้ออกมาในลักษณะต่างคนต่างทำต่างคนต่างเดิน เพราะฉะนั้นรัฐบาลต้องหาแนวทางให้เป้าหมายการพัฒนาอยู่ในทิศทางเดียวกัน

1.1.3 มูลค่าการนำเข้าของประเทศ

สำหรับมูลค่าการนำเข้าในช่วงมกราคม – มีนาคม 2545 ไทยเกินดุลเป็นมูลค่า 822.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเกินดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกา อาเซียน และสหภาพยุโรป ส่วนญี่ปุ่น และจีน ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้า 756.9 และ 417.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ทันโลก ทันเศรษฐกิจ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 : พฤษภาคม 2545 ; หน้า 10)

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวถึง นโยบายในการแก้ไขปัญหาเพื่อลดภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ ไว้ดังนี้

1. เร่งรัดการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มีผลต่อการยกระดับรายได้ของประชาชนและหยุดการทรุดตัวทางเศรษฐกิจ โดยคงภาวะการขาดดุลการค้าต่อไประยะหนึ่งในกรอบการรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและวินัยการคลังที่เหมาะสม
2. ปรับปรุงระบบภาษีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อส่งเสริมการกระตุ้นภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นภายในประเทศ และเป็นพื้นฐานในการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต พร้อมทั้งสนับสนุนการอบรมการระดมทุนและการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่
3. บริหารการคลังอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยเฉพาะการวินิจฉัยทางการคลังจัดทำแผนการบริหารทรัพย์สินและหนี้สินสาธารณะที่มีประสิทธิภาพประหยัด และกู้เงินเฉพาะ เพื่อการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างฐานรายได้ให้แก่ประชาชนและเอกชนเป็นหลัก

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันถูกใช้อย่างสิ้นเปลือง ถูกทำลายอย่างต่อเนื่องขาดการดูแลเอาใจใส่ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ทำให้การพัฒนาประเทศขาดความสมดุล ตัวอย่างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยอย่างเห็นได้ชัด อากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย ฝุ่นละออง เสียงดังของโรงงานและรถยนต์ในเมืองใหญ่ ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ ป่าถูกทำลาย การทำประมงผิดวิธี ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องทำการแก้ไขโดยเร่งด่วน รัฐบาลจึงมีนโยบายในการบริหารจัดการ ดังนี้

รัฐบาลมีนโยบายในการฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันเสื่อมโทรม หรือการสูญสิ้นไป และการนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนาและรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

1. บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมีมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นดั้งเดิม
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต
3. สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกรณีดำเนินโครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม
4. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการบริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม

1.1.5 สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศ

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่าความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชนมีสาเหตุเกิดจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยากจนและไม่สามารถเข้าสู่แหล่งเงินในระบบได้ และต้องพึ่งพาแหล่งเงินนอกระบบและเสียดอกเบี้ยในอัตราในอัตราที่สูง ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายเพื่อจัดการกับปัญหา ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างสินเชื่อและเงินทุนภาคเกษตรให้สอดคล้องกับวงจรการผลิตเร่งรัดแก้ไขหนี้สินของเกษตรกร การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี
2. ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน
3. โครงการธนาคารเพื่อการเข้าสู่แหล่งเงินทุนของผู้มีรายได้น้อย
4. ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.1.6 สภาพท้องถิ่นในชนบททั่วประเทศ

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่า บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท สาเหตุเกิดจากช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย สังคมเมืองกับสังคมชนบทมีมากขึ้น ไม่มีความสมดุลในการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ สังคม

การปกครอง การศึกษา สาธารณสุข และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของราชการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น รัฐบาลจึงวางนโยบายเพื่อบริหารจัดการดังนี้

1. มุ่งพัฒนาการผลิตภาคเอกชนและสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน
2. พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรสมัยใหม่ ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตรและความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาด การเกษตร เพื่อสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน สถาบันการเกษตร และองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง
4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการวิจัยจากภูมิปัญญาไทยผสมกับวิทยาการสมัยใหม่
5. ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กล่าวไว้ว่าในปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสืบเนื่องจากเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารหรือสื่อต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้าโอกาสที่รับรู้เอาค่านิยมจากโลกที่เจริญกว่าเป็นไปได้ง่าย ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท เหตุนี้เองที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากค่านิยมบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ซื้อร์ราคาแพงๆ เสื้อราคาแพง ท้องเที่ยวต่างประเทศ ซื้อสินค้าหือคังจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความไม่สมดุลกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ ทำให้ชนชั้นที่ด้อยโอกาส ทำให้เกิดมีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน เมื่องกับชนบท ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆอย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ เป็นต้น

ดังนั้นการรับเอาค่านิยมจากต่างประเทศ รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้การปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย

สรุป

การประเมินผลโดยรวมของบริบทระดับประเทศ มีแนวทางในการแก้ปัญหาและมีนโยบายในการพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพ โดยมีปัจจัยที่เกื้อหนุนและส่งเสริมให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้มีการขยายการเจริญเติบโตและพัฒนาให้กว้างขวางโดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนและรัฐวิสาหกิจที่มีตลาดระดับประเทศในการรองรับผลผลิตที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และในการที่ประชาชนมีการรวมตัวเพื่อพัฒนาและส่งเสริมหมู่บ้านของตนเองให้มีความเข้มแข็ง

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านซำไม้ล้มเหนือ

ความเป็นมาของหมู่บ้านแห่งนี้เริ่มจากมีน้ำซำไหลผ่านหมู่บ้านและมีต้นไม้ใหญ่ล้มพาดผ่านซำน้ำนั้น ชาวบ้านจึงเรียกว่า ซำไม้ล้ม ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สาเหตุจากการย้ายถิ่นฐานเพื่อความอยู่รอดและหนีความแห้งแล้ง และแสวงหาถิ่นที่อยู่อุดมสมบูรณ์กว่าเดิม ชาวบ้านกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาในหมู่บ้านเป็นชาวบ้านโนนบ่อและบ้านโนนพรม ต.ขามเฒ่า อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา ผู้ใหญ่คนแรกชื่อ นายช่วง มุ่งปิ่นกลาง ต่อมาพอมีประชาชนเริ่มเข้ามาอยู่มากและกระจายกันอยู่เป็น 2 กลุ่ม ซึ่งมีระยะทางห่างกันเนื่องจากมีการปกครองกันอย่างไม่ทั่วถึงจึงได้มีการขอแยกออกจากหมู่บ้านซำไม้ล้ม ในปี พ.ศ. 2542 เป็นหมู่บ้านซำไม้ล้มเหนือ ปัจจุบันผู้ใหญ่ชื่อ นายดำรวย ขอเหล็กกลาง นับแต่นั้นเป็นต้นมา บุคคลที่มาตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มแรก คือ

1. พ่อใหญ่เปลี่ยน คำนกลาง
2. พ่อใหญ่ปุ่น จงจอหอ
3. พ่อใหญ่เชิด ขอเหล็กกลาง

(จากแบบรายงาน บร.1 บ้านซำไม้ล้มเหนือ หมู่ที่ 17 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา) ซึ่งสามารถสรุปประวัติศาสตร์หมู่บ้าน ได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปประวัติศาสตร์หมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

ปี พ.ศ.	สภาพการณ์
2510	เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน แต่ไม่สามารถระบุได้ว่ามีจำนวนครัวเรือนเท่าใด
2520	เริ่มมีถนนทางลูกรังเข้ามา ในหมู่บ้าน
2530	มีไฟฟ้าใช้
2537	เริ่มมีประปาใช้ในหมู่บ้าน
2542	แยกหมู่บ้านเป็นบ้านชัยไม้ล้มเหนือ ถนนคอนกรีต
2544	มีประชากรที่อยู่จริงในหมู่บ้าน ประมาณ 50 ครอบครั้ว 39 ครัวเรือน ประชากรโดยรวมประมาณ 165 คน ผู้ชาย 88 ผู้หญิง 77 คน

ข้อมูลจาก บร.1 เดือนธันวาคม 2544 และจากการสังเกต

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

สภาพทางภูมิศาสตร์

ในปัจจุบันหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ ตั้งอยู่ติดถนนปากช่อง – ลำสมพุง หมู่ที่ 17 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา สภาพภูมิศาสตร์โดยทั่วไปของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ เป็นที่ราบรุ่มภูเขาสูง ๆ ต่ำ ๆ อาชีพชาวบ้านจะประกอบอาชีพด้านเกษตรคือ การเลี้ยงโคนม ปลูกอ้อย รับจ้างทั่วไป ด้านสาธารณสุขโลก การคมนาคมยังไม่สะดวกเท่าที่ควร เพราะในหมู่บ้านมีถนนคอนกรีตเพียง 500 เมตร ภายในหมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีประปาใช้ในหมู่บ้าน ต้องอาศัยน้ำบาดาลและยังไม่มีโทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือได้มีอาณาเขตติดต่อคือ

ทิศเหนือ	ติด	หมู่ 9	บ้านชัยไม้ล้ม
ทิศตะวันออก	ติด	หมู่ 11	บ้านหนองไผ่น้ำ
ทิศตะวันตก	ติด	หมู่ 17	บ้านสายขนวน
ทิศใต้	ติด	หมู่ 5	บ้านสอยดาว

(จากแบบรายงาน บร.1 บร.1 บริบทหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ หมู่ที่ 17 ตำบลจันทิก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา)

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

เศรษฐกิจของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรคือ เลี้ยงโคนม ปลูกอ้อย ปลูกข้าวโพด การทำสวนผสม และการรับจ้างทั่วไป และสามารถทำรายได้ให้แก่ประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งจะคิดมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนดังตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

ประกอบอาชีพ	จำนวนครัวเรือน	คิดเป็นร้อยละ	รายได้เฉลี่ยต่อปี ต่อครัวเรือน (บาท)
เลี้ยงโคนม	23	58.97	86,521
ปลูกอ้อย	3	7.70	196,666
ทำไร่ทำสวนผสม	1	2.56	20,000
รับจ้างทั่วไป	9	23.08	46,000
ค้าขาย	3	7.70	116,666
รวม	39	100	465,853

ที่มา: ข้อมูล เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

จากตารางจะเห็นว่าอาชีพหลักของประชาชนในหมู่บ้านคืออาชีพเลี้ยง โคนมมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณร้อยละ 58.97 ถือว่าเป็นอาชีพที่มั่นคงสามารถสร้างรายได้ดีให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวทางในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านจะต้องมีการส่งเสริมอาชีพเลี้ยง โคนมให้ประชาชนมีแนวทางในการปรับปรุงสู่ลักษณะที่ดี สำหรับการเลี้ยง โคนมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ หมู่ที่ 17 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีรายได้ต่อปีในแต่ละครอบครัว อยู่ใน 100,000 บาท ประมาณร้อยละ 35.90 ของครัวเรือนทั้งหมด 39 ครัวเรือน สรุปรวมทั้งหมด โดยประมาณดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงรายได้ของประชากรในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

รายได้เฉลี่ย (บาท)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
10,001 – 20,000	2	5.13
20,001 – 30,000	3	7.69
30,001 – 50,000	10	25.64
50,001 – 100,000	10	25.64
100,000ขึ้นไป	14	35.90
รวม	39	100

ที่มา : บร 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2545

1.2.4 ด้านวัฒนธรรมของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

เครื่องญาติ

ดังที่ได้กล่าวในหัวข้อการตั้งถิ่นฐานก็จะทำให้ทราบว่าประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือนี้จะอยู่กันเป็นเครือญาติมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่บ้าน

วัดและประเพณี

ในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือไม่มีสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จึงทำให้ประชาชนออกไปใช้วัดหรือโรงเรียนร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง เพราะเป็นหมู่บ้านที่แยกออกใหม่มีขนาดเล็กโดยใช้สถานที่วัดสอยดาว หรือวัดคลองลึก แล้วแต่ประชาชนสะดวกที่จะไปใช้สถานที่วัดใดและมีความสะดวกต่อการเดินทาง จากการสังเกตจะทราบว่ามิประชาชนในหมู่บ้านจะไปใช้วัดสอยดาวในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วยกัน วัดนี้จึงเป็นศูนย์กลางทางด้านพื้นที่และระยะทาง แต่หากวัดไม่เป็นศูนย์กลางทางจิตใจก็ยากที่จะรวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้เช่นกัน ดังนั้นควรจัดให้วัดเป็นสถานที่หนึ่งในการรวมทุกสิ่งทุกอย่างเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน หากมีวัดที่ศีกก็จะเป็นการรักษาประเพณีต่าง ๆ ไว้ด้วยเพราะแต่ละประเพณีก็ต้องเกี่ยวข้องกับวัด มีการทำบุญในเดือนต่างดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

เดือน	ประเพณี
มกราคม	ตักบาตรต้อนรับปีใหม่
กุมภาพันธ์	วันมาฆบูชา
มีนาคม	
เมษายน	ทำบุญสงกรานต์, ทำบุญกลางบ้าน
พฤษภาคม	วิสาขบูชา
มิถุนายน	
กรกฎาคม	ทำบุญเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญวันแม่ 12 สิงหาคม
กันยายน	บุญสารทไทย
ตุลาคม	ทำบุญออกพรรษา, วันปิยมหาราช
พฤศจิกายน	บุญกฐิน
ธันวาคม	บุญวันพ่อแห่งชาติ

ข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 เดือนธันวาคม 2544

จากการได้ลงพื้นที่และสังเกตพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามที่สืบทอดต่อกันมาไว้อย่างดีจะเห็นได้จากการไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา โดยมีผู้เฒ่า ผู้แก่ ปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางให้กับบุตรหลานรุ่นหลังปฏิบัติตามต่อไป

1.2.5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ

ประชากรของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ ในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือมีประชากรทั้งหมด 39 คน ครัวเรือน ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 มีประชากรทั้งหมด 165 คน ชาย 88 คน หญิง 77 คน ในเดือนสิงหาคมมีประชากรเพิ่มขึ้น 184 คน มีเพศชาย 100 ผู้หญิง 84 คน ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพศชายประมาณร้อยละ 26.29 ของจำนวนเพศชายทั้งหมด เพศหญิงประมาณร้อยละ 27.17 ประชากรของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยแรงงานคือ 18 – 50 ปี ถือได้ว่ามีขีดความสามารถในการทำงานสูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ จึงทำให้มีแนวโน้มว่าหมู่บ้านนี้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ ดังจะแสดงให้เห็น ดังตารางที่ 7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดง จำนวนประชากรจำแนกตามอายุของประชากร

ช่วงอายุ (ปี)	เพศชาย (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	เพศหญิง (คน)	คิดเป็น ร้อยละ
1 วัน – 3 ปีเต็ม	3	1.63	-	0
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	7	3.80	3	1.63
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	12	6.51	6	3.26
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	7	3.80	4	2.17
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	8	4.36	6	3.26
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	48	26.09	50	27.17
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	7	3.80	8	4.36
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	8	4.36	7	3.80
รวม	100	54.35	84	45.65

ที่มา: สาธารณสุขประจำหมู่บ้านหนองไข่น้ำ พ.ศ. 2544

โรงเรียนและการศึกษา

ในการศึกษาในหมู่บ้านนี้มีการใช้โรงเรียนร่วมกับหมู่บ้านอื่น คือ โรงเรียนบ้านสอยดาว เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีหมู่บ้านใกล้เคียงมาศึกษาร่วมกัน ได้แก่ หมู่บ้านชัยมะละกอ หมู่บ้านชัยหินแก้ว หมู่บ้านสอยดาว และหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีประชาชนออกไปศึกษานอกหมู่บ้านในระดับชั้นต่าง ๆ แบ่งเป็นเพศชาย เพศหญิงดังตารางที่ 8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงรายละเอียดการศึกษานอกพื้นที่หมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

การศึกษา	เพศชาย	ร้อยละ	เพศหญิง	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	14	63.63	10	58.83
ระดับมัธยมศึกษา	5	22.74	2	11.76
นักศึกษาผู้ใหญ่	3	13.63	2	11.76
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	-	0	3	17.65
รวม	22	100	17	100

ที่มา: ข้อมูล บร. 1 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544

จากตารางจะเห็นได้ว่าประชาชนที่ไปศึกษานอกพื้นที่หมู่บ้านจะอยู่ในระดับประถมศึกษา เพศชายประมาณร้อยละ 63.63 เพศหญิงประมาณร้อยละ 58.83 ของจำนวนเด็กทั้งหมด 24 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเล็ก ในอดีตเด็กมีความลำบากต่อการเดินทางไปศึกษา แต่ปัจจุบันใช้รถรับส่ง ไปถึงโรงเรียนทำให้สะดวกแก่การเดินทาง

สุขภาพอนามัย

1. อสม. ประจำหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ
2. สถานีอนามัยหนองไข่น้ำ
3. คลินิก

โดยประชากรกับหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือใช้บริการสถานีอนามัยหนองไข่น้ำและคลินิก ร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียงคือหมู่บ้านหนองไข่น้ำ ซึ่งประชากรในหมู่บ้านไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเพราะมีสถานที่บริการทางสุขภาพอนามัยเพียงพอต่อการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน เนื่องจากมีสถานีอนามัย คลินิก อสม. ประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีระยะทางไม่ห่างไกลจากหมู่บ้านจึงทำให้มีการรักษาได้อย่างถ่วงที

สภาพที่ดิน

ในพื้นที่แห่งนี้มีสภาพดินเป็นดินดำ ร่วน ไม้ชุ่มน้ำ สกปรกได้จากสภาพดินหลังฝนตกหน้า ดินจะแห้งเร็วมากหากฝนไม่ตกหนักจริง ๆ จะไม่มีน้ำขังตามแอ่งเล็ก ๆ ดังนั้นสภาพดินแถบนี้จึง เหมาะแก่ปลูกพืชที่ทนแล้งได้ เช่น ทำไร่อ้อย หรือทำเป็นพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ในพื้นที่หมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือแห่งนี้ไม่มีป่าไม้หลงเหลืออยู่แล้วพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ ทำการเกษตรและที่อยู่อาศัย โดยจำแนกพื้นที่ได้ดังตารางที่ 9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

พื้นที่	จำนวน (ไร่)	ร้อยละ
- พื้นที่เลี้ยงสัตว์	1,200	48
- พื้นที่ทำไร่อ้อย	1,000	40
- พื้นที่อยู่อาศัย	300	12
รวม	2,500	100

ที่มา: บร.1 เดือนธันวาคม 2544

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน

เนื่องจากน้ำจากธรรมชาติเช่นน้ำในลำคลองหรือน้ำซับ ในอดีตมีน้ำพอกินพอใช้แต่ในปัจจุบันแหล่งน้ำตามธรรมชาติก็เหือดแห้งไป ทำให้เกิดผลกระทบต่อประชากรในหมู่บ้าน ไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับใช้ อุปโภค บริโภค ดังนั้นจึงได้มีการค้นหาแหล่งน้ำแห่งใหม่ โดยการขุดบ่อน้ำขึ้นเอง โดยลักษณะจะเป็นน้ำบ่อตื้นใช้น้ำได้ในระยะหนึ่งน้ำก็ไม่เพียงพอเนื่องบ่อกักเก็บน้ำไม่ได้ และภายหลังมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเจาะบ่อบาดาล โดยจะใช้พลังงานคนในการใช้น้ำ ต่อมาก็ได้เจาะอีกหนึ่งแห่งแล้วสร้างท่อส่งน้ำให้ใช้เป็นน้ำประปา ซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนรวม สร้างขึ้นเมื่อปี 2537 และมีประชาชนที่ประสบปัญหาน้ำใช้ไม่เพียงพอเพราะน้ำประปาไหลไปไม่ถึงเนื่องจากเป็นที่สูง ประชากรจึงขุดบ่อขึ้นในพื้นที่และงบประมาณของตนเองเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง ดังตารางที่ 10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน (แหล่ง)		การใช้น้ำ	
	ของส่วนรวม	ของส่วนตัว	ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อบาดาล	1	1	2	-
บ่อน้ำตื้น	-	7	7	-
สระน้ำ	1	-	-	1
คลองน้ำ	1	-	1	-

ที่มา: บร.1 และจากการสังเกต

1.2.6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม

จากการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน สังเกตได้ว่า ในการประชุมเรื่องเกี่ยวกับเงินจะมีการทะเลาะวิวาทกันบ่อยครั้ง และผู้นำเองก็ไม่สามารถจะไกล่เกลี่ยให้เรื่องจบได้ขณะนั้นเนื่องจากมีสมาชิกไม่ให้ความเคารพผู้นำเนื่องจากเป็นผู้นำอายุน้อยยังไม่มีประสบการณ์ในการบริหารงาน ดังนั้นในคัดเลือกผู้นำกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีการกระจายผู้นำออกไปในกลุ่มต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ

ชื่อกลุ่มองค์กร	กิจกรรมกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	เงินทุนสะสม (บาท)
1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	มีการฝากเงินออมทรัพย์ให้สมาชิกกู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ	55 คน	5,710
2. กลุ่มกองทุนน้ำประปาหมู่บ้าน	เพื่อการบริหารจัดการใช้น้ำประปา และให้แหล่งเงินกู้	50 คน	83,748.80
3. กลุ่มสตรีหมู่บ้าน	สนับสนุนอาชีพแก่แม่บ้าน	50 คน	3,999
4. กลุ่มฌาปนกิจ	เมื่อสมาชิกได้ถึงแก่กรรมจะเก็บเงินจากสมาชิกท่านละ 50 บาท	50 คน	2,500
5. กลุ่มอ.ส.ม.	จัดหาเวชภัณฑ์ แนะนำดูแลสุขภาพของประชาชน	50 คน	7,500
6. กลุ่มกองทุนเงินแสน	เพื่อให้กู้ยืมแก่ประชาชนในหมู่บ้าน	50 คน	100,000
7. กลุ่มกองทุนสงเคราะห์	ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ	50 คน	-

ที่มา :ข้อมูลเอกสารกองทุนหมู่บ้าน

จากตารางกลุ่มองค์กรทั้งหมดในหมู่บ้านเป็นกองทุนที่เกื้อหนุนกันและกัน โดยมีประชากรในหมู่บ้านได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญในกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทำให้เกิดแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้นสำหรับประชากรเพื่อใช้ในเหตุฉุกเฉินให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน และเป็นทุนสำหรับช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

สรุป

จากการได้ลงพื้นที่จากการสังเกตและตามเอกสารกองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนื่อ มีลักษณะที่แสดงว่าบ้านซัพไมล์มเหนื่อ หมู่ที่ 17 จะมีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ก็คือ ต้องมีผู้นำที่สามารถบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ได้ และมีการรวมกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเงินแสน กลุ่มสตรี กลุ่มฌาปนกิจ แต่ละกลุ่มที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นของประชาชนเอง และทางราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการประสานงานกับกลุ่มอาชีพเพื่อความเข้าใจอันดีในการที่จะเรียนรู้ร่วมกันของภาครัฐและชาวบ้าน

ในเรื่องรายได้นั้น รายได้ทั้งหมดได้มาจากผลผลิตทางการเกษตร เช่น เลี้ยงโคนม รับจ้างทั่วไป เป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนื่อ โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A)

หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A)

1. นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลเป็นบางส่วนจะเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลให้มาโดยช่วยคนยากจนจริง ๆ และในบางส่วนมีความเข้าใจว่ารัฐบาลมีนโยบายให้มาเพื่อมาส่งเสริมในการดำเนินธุรกิจของตนเอง (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.3, 2545) จากแสดงในตารางที่ 12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงระดับความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ

ระดับเกณฑ์ความเข้าใจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อย : เป็นเงินทุนให้กู้ยืมใช้กันหมุนเวียนในหมู่บ้าน	12	40
ปานกลาง : เป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมหมุนเวียนใช้กันในหมู่บ้านเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	14	46.67
มาก : รวมทั้งข้อ 1 และข้อ 2 โดยประชาชนในหมู่บ้านต้องสามัคคีกันจึงจะทำให้เงินกองทุนนี้มีมากขึ้น	4	13.33
รวม	30	100

ที่มา : บร.3 ช่วงเดือนธันวาคม 2544 – มกราคม 2545

จากตารางจะเห็นว่าผู้เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนืออยู่ในระดับปานกลางมากถึงร้อยละ ที่เข้าใจว่าโครงการนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมหมุนเวียนใช้กันในหมู่บ้านเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่นั่นก็เป็นเพียงความเข้าใจของคนประมาณร้อยละ 46.67 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด(50 ครัวเรือน) จึงอาจทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ บร.9 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

2. เงิน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ปัจจุบันภาวะเงินกองทุน ปราบกฏดังนี้

จากการศึกษาเอกสารระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และสัมภาษณ์ พบว่า เงินจำนวน 1 ล้านบาทนี้เป็นเงินที่รัฐบาลให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีอยู่ทั่วประเทศจำนวน 74,881 กองทุน โดยให้กองทุนละ 1 ล้านบาทกับกองทุนที่ผ่านการประเมินความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มเหนือได้จัดตั้งกองทุน โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังตารางที่ 13 ต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงาน

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม
1	20 กุมภาพันธ์ 2545	เงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน
2	9 พฤษภาคม 2545	โอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกกองทุนจำนวน 35 รายรอบแรก
3	28 มิถุนายน 2545	โอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกกองทุนจำนวน 14 รายรอบสอง

ที่มา : ข้อมูลเอกสารกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มเหนือ

จากตารางจะทราบถึงระยะเวลาจากเดือนกุมภาพันธ์เงิน 1 ล้านบาทเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ในการดำเนินจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อจัดสรรเงินให้แก่สมาชิกรอบแรก เดือนพฤษภาคม เป็นระยะเวลาประมาณ 4 เดือน และจัดสรรเงินแก่สมาชิกรอบสองเป็นระยะเวลา ประมาณ 1 เดือน ในการโอนให้แก่สมาชิกกองทุน

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซำไม้ล้มหนือ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากเอกสารกองทุนหมู่บ้านซำไม้ล้มหนือ ปัจจุบันคณะกรรมการหมู่บ้านซำไม้ล้มหนือ มีจำนวน 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา 8 คน โดยมีความรู้และความเข้าใจเรื่องกองทุนหมู่บ้านบ้างและมีความสามารถในการดำเนินงาน (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.3 เดือนธันวาคม, 2544) . มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานอาจจะมีการติดขัดไปบ้างก็ถือเป็นประสบการณ์ที่ดีในการบริหารจัดการกองทุนให้ดียิ่งเพราะเป็นกองทุนแรกที่มีระเบียบขั้นตอนยุ่งยากจึงทำให้ประสบปัญหาบ้างแต่ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยดี และยังให้ความสนใจในการติดตามความเคลื่อนไหวของกองทุนหมู่บ้านอีกด้วย มีรายชื่อคณะกรรมการตารางที่ 14 และที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิตารางที่ 15 ต่อไปนี้

ตารางที่ 14 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซำไม้ล้มหนือ

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อ ปี	ประสบการณ์/ ความสามารถพิเศษ
1.ประธาน	นายธรรวย ขอเหล็กกลาง	32	ป. 6	เลี้ยงโคนม	150,000	ผู้ใหญ่บ้าน
2. รอง ประธาน	นางสำลี พิมพ์ไสย	45	ป.4	เลี้ยงโคนม	200,000	ชำนาญเลี้ยงโคนม
3.เลขานุการ	นายจำลอง จันทุนทด	44	ป.4	เลี้ยงโคนม	50,000	ประธานอ.ส.ม.
4.รองเลข	นายจันทร์ ล้วนกลาง	37	ป.7	เลี้ยงโคนม	100,000	ทำบัญชี
5.เหรัญญิก	นางสุรัตดา อังกุลดี	39	ป.ก.ศ. สูง	เลี้ยงโคนม	50,000	ทำบัญชี
6. รอง เหรัญญิก	นางสุวณิ สุชาติสกุลชัย	40	ป.4	เลี้ยงโคนม	100,000	ทำบัญชี
7.ส่งเสริม อาชีพ	น.ส.ทองพูน กิ่งช้อยกลาง	35	ป.4	เลี้ยงโคนม	30,000	ช่างเย็บเสื้อผ้า
8. ตรวจ สอบ	นายกำป็น พิมพ์นอก	48	ป.4	รับจ้าง	50,000	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
9.ตรวจสอบ	นางพิมพ์ เฉิดกระโทก	48	ป.4	เลี้ยงโคนม	130,000	กรรมการกลุ่มแม่บ้าน
10.เร่งรัด หนี้สิน	น.อ.บรรเจิด ทับทอง	66	ส.บ.ศ.	ทำสวน	240,000	ทำสวนผลไม้

11.เร้งรัก หนี้สิน	นายนาท อุดกลาง	53	ป.4	เลี้ยงโคนม	150,000	ทำไร่
12.กาดลาด	นางละมัย ขนานกลาง	40	ป.4	เลี้ยงโคนม	100,000	กรรมการกลุ่มแม่บ้าน
13.กาดลาด	นายเทิดศักดิ์ อุดกลาง	32	ป.6	เลี้ยงโคนม	100,000	การตลาด
14.ประชา สัมพันธ์	นางสำราญ หวังกว้างกลาง	29	ม.6	เลี้ยงโคนม	100,000	การตลาด
15.ประชา สัมพันธ์	นายฉ้ออัน เทียงกลาง	56	ม.3	เลี้ยงโคนม	150,000	ช่างรับเหมาก่อสร้าง

ที่มา : ข้อมูล :เอกสารกองทุนหมู่บ้านฉบับไม่ลับเหนือ

ตารางที่ 15 แสดงรายชื่อที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อ ปี	ประสบการณ์/ความ สามารถพิเศษ
☒ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☐ ที่ปรึกษา	นายพนม สองจันทิก	42	ป.ว.ศ. เกษตร	รับราชการ	100,000	พัฒนาอาชีพเกษตรกร
☒ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☐ ที่ปรึกษา	นายสังเวียน สมใจเพ็ง	68	ป.4	เลี้ยง โคนม	15,000	เกษตรกร
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☒ ที่ปรึกษา	นายโสภณ เขื่องกลาง	58	ม.6	รับจ้าง	40,000	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☒ ที่ปรึกษา	นายสำฤทธิ์ จงจอหอ	38	ป.4	รับจ้าง	40,000	สมาชิก อ.บ.ค
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☒ ที่ปรึกษา	นายสมาน นาสาดี	49	ป.7	เลี้ยง โคนม	100,000	เกษตรกร
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☒ ที่ปรึกษา	นายชาย ทับทิมไสย	46	ม.ศ.3	เลี้ยง โคนม	200,000	กรรมการกองทุนเงินน้ำ ประปาหมู่บ้าน
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☒ ที่ปรึกษา	นายพงษ์ศักดิ์ สุชาติสกุลชัย	42	ม.ศ.6	เลี้ยง โคนม	100,000	เพาะพันธุ์สุนัข
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ☒ ที่ปรึกษา	นายขงศักดิ์ คำวิมุล	48	ป.4	เลี้ยง โคนม	100,000	เกษตรกร

ที่มา : ข้อมูล :เอกสารกองทุนหมู่บ้านฉบับไม่ลับเหนือ

4. การประชาสัมพันธ์ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือจำนวน 30 ราย พบว่าในหมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารยังไม่ทั่วถึง และมีประชาชนส่วนหนึ่งไม่ให้ความสนใจมากนัก เช่นระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีปรับเปลี่ยนบ่อยครั้งจึงทำให้เกิดความสับสนในข้อมูลที่ได้บ้าง จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการได้รับเงินจากกองทุนมาดำเนินการต่อไป

5. เงินที่ผู้กู้ชำระคืนปัจจุบันมีผู้กู้จำนวน 49 ราย ยอดเงินให้กู้รวมเป็นเงิน 972,000 บาท แต่เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดการชำระหนี้จึงยังไม่ทราบจำนวนเงินที่ผู้กู้ชำระคืน

6. การเตรียมความพร้อม / สร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุน จากการสังเกตสอบถามพบว่า สามารถเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี และสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนได้ดีพอสมควร

6. สมาชิกผู้สมัครขอกู้เงิน จำนวนผู้ขอกู้ทั้งหมด 49 ราย และได้อนุมัติจำนวน 49 ราย และสมาชิกนำเงินไปประกอบอาชีพและกิจกรรมดังตารางที่ 16 ต่อไปนี้

ตารางที่ 16 แสดงการพัฒนาอาชีพ

ลักษณะอาชีพ	จำนวน (ราย)	วงเงิน (บาท)
ซื้อ โคนม	44	875,000
ขยายคอกโคนม	3	58,000
ค้าขาย	2	39,000
รวม	49	972,000

ข้อมูล : เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545

จากตาราง จะพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่ขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมีการนำเงินไปลงทุนด้านการเกษตรเป็นจำนวนมากเพราะประชาชนมีประกอบอาชีพด้านการเกษตรอยู่แล้ว ดังนั้นทำให้มีประสพการณ์ที่ดีและประชาชนยังมีพื้นที่ในประกอบอาชีพที่เพียงพอ

เมื่อโอนเข้ากองทุนหมู่บ้านซบไม้ล้มเหนือ แล้วชาวบ้านมีความเข้าใจและรู้สึกดีเกี่ยวกับเงิน 1 ล้านบาท และมีการดำเนินการให้มีการปล่อยกู้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) พบว่ากองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A)

- 1) การคัดเลือกผู้กู้ ได้คัดเลือกผู้กู้ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยพิจารณาจากคุณสมบัติความพร้อมของผู้กู้ ลักษณะ โครงการคือเป็น โครงการที่สามารถดำเนินได้จริง และบุคคลค้ำประกัน
- 2) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ (จากการสังเกต) พบว่า คือ มีการแนะนำวิธีการใหม่ๆ ที่เคยประสบผลสำเร็จมาแล้วในหมู่บ้านอื่นๆ ให้ประชาชนได้ปรับปรุงการดำเนินงานของตนเอง แต่อาจทำให้โครงการของผู้กู้แต่ละรายล้มเหลวได้เนื่องจากขาดประสบการณ์และทักษะในการประกอบอาชีพ
- 3) การรับชำระหนี้ (จากการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ) พบว่า กรรมการกองทุนลงมติว่าจะเตือนผู้กู้ให้ทราบเป็นระยะๆว่าเหลือระยะเวลาเท่าใดที่จะส่งเงินคืน และมีการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายแสดงรายละเอียดอย่างชัดเจน โดยมีกำหนดการชำระคืนแสดงในตารางที่ 17 ดังนี้

ตารางที่ 17 แสดงกำหนดเวลาการชำระหนี้ของผู้กู้

กำหนดเวลา ชำระคืน	เดือนพฤษภาคม	เดือนมิถุนายน	รวม
	2546 (สัญญา 1 ปี)	2546 (สัญญา 1 ปี)	
จำนวนเงินกู้ (บาท)	692,000	280,000	972,000
จำนวนเงินดอกเบี้ย (อัตราร้อยละ 12 บาท/ปี)	83,404	33,600	116,640
รวม	775,404	313,600	1,088,640

ที่มา : สัญญาการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านฉบับไม่มีสัมเหนื่อ

- 4) การทำบัญชี จากสัมภาษณ์คณะกรรมการจำนวน 15 คน พบว่า มีความสามารถในการทำบัญชีกองทุนอยู่บ้างเพราะกรรมการที่ทำหน้าที่นี้มีประสบการณ์ในการทำบัญชีบริษัทและจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการถึงเรื่องความเข้าใจ
- 5) การช่วยหาตลาด จากสัมภาษณ์คณะกรรมการจำนวน 15 คน พบว่า มีบุคลากรแนะนำส่งเสริมการตลาดนอกหมู่บ้านทั้งระดับท้องถิ่นและระดับอำเภอ เพื่อเป็นการขยายตลาด ทำให้หมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ทันทแต่ ประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับตลาดภายนอกได้ดีเท่าที่ควร

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

- 1.1 จำนวนผู้กู้ จากการสอบถามและเอกสารกองทุนหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ มีสมาชิกขอ
กู้เป็นจำนวน 49 ราย ได้รับอนุมัติจำนวน 49 ราย
- 1.2 ยอดเงินให้กู้ จากการเอกสารกองทุนหมู่บ้านยอดเงินให้กู้อยู่ในจำนวน 1,000,000
บาท
- 1.2 จำนวนสมาชิกกองทุน จากการเอกสารกองทุนหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ มีสมาชิกกอง
ทุนมีจำนวนทั้งหมด 104 ราย

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 2.1 จำนวนผู้กู้ได้เงินกู้ จากการเอกสารกองทุนหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ ผู้กู้ได้รับเงินกู้
จำนวน 49 ราย
- 2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน จากการจากการเอกสารกองทุนหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ
ทุนสะสมของหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยสมาชิกจะเข้ามาตั้งจะเป็นรายเดือน ๆ ละ
10 บาท และถือหุ้นระหว่าง 2 ถึง 50 หุ้น และยังมีการเพิ่มหุ้นได้เรื่อย ๆ ตามความ
พอใจของสมาชิก
- 2.3 การขยายกิจการของผู้กู้ จากการจากการเอกสารกองทุนหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ ในการ
ขยายกิจการของผู้กู้มีการขยายและส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตของกิจการเพิ่มขึ้น
แต่บางรายไม่สามารถขยายได้ เนื่องจากมีจำนวนเงินและกำลังในการขยายไม่พอ

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน จากแบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มี
ต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.3 เดือนกรกฎาคม,2545) สมาชิกในหมู่บ้านมีความเข้าใจ
และทัศนคติที่ดีมากกว่าครั้งแรกต่อกองทุน ประมาณร้อยละ 26.67 แสดงตาราง ที่ 18 ดังต่อไปนี้
ตารางที่ 18 แสดงทัศนคติของประชาชนหมู่บ้านซับไม้ล้มเหนือ

แสดงความเข้าใจ	สัมภาษณ์ครั้งที่ 1 (คน)	ร้อยละ	สัมภาษณ์ครั้งที่ 2 (คน)	ร้อยละ
เข้าใจและรู้สึกดี	20	66.67	28	93.33
เข้าใจและรู้สึกไม่ดี	10	33.33	2	6.67
รวม	30	100	30	100

ที่มา: มุลบร 3.ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติ

3.2 เกิดเครือข่ายองค์การการเรียนรู้ (จากการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน บร.5,บร.6 เดือนมกราคม,พฤษภาคม, 2545 มีผู้เข้าร่วมประชุม 49 ราย จากสมาชิกผู้กู้ 49 ราย) พบว่า มีการเกิดเครือข่ายมีการเกิดเครือข่ายองค์การการเรียนรู้ แต่มีสมาชิกบางคนที่ไม่ให้ความร่วมมือและไม่สนใจ

3.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง (จากการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน บร.5,บร.6 เดือนมกราคม,พฤษภาคม, 2545 มีผู้เข้าร่วมประชุม 49 ราย จากสมาชิกผู้กู้ 49 ราย) สมาชิกมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้มากพอสมควร แต่ยังคงมีบางส่วนที่ยังพึ่งพาตนเองไม่ได้

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีความขัดแย้งกันมากกว่าในอดีตเพราะมีบุคคลที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม มีการเล่นพรรคเล่นพวก ปัญหาเกิดจากความยากมียากได้ ความเห็นแก่ตัว และ ไม่มีการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น การไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน จากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดประสพการณ์ที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาในอนาคตได้ทำให้หมู่บ้านแห่งนี้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นก็ได้

สรุป

จากระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้มีปัจจัยที่ส่งเสริมทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง เพราะเมื่อมีเงินนี้เข้ามาในหมู่บ้านก็ทำให้มีการซื้อการขายแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการพึ่งพาตนเองและมีการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการรวมเป็นกลุ่มองค์กรเพื่อพัฒนาศักยภาพของกองทุน โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้บริหารตามระเบียบของกองทุน โดยการพิจารณาจากการรวมกลุ่มสมาชิกกองทุนที่ต้องเขียนโครงการเสนอขอกู้เงินล้านนี้ จะต้องหาผู้มาค้ำประกัน 2 คน จึงจะขอกู้ได้ซึ่งสมาชิกแต่ละรายก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการค้ำประกันให้กันและกัน ซึ่งมีระเบียบของกองทุนเป็นผู้กำหนดการชำระหนี้

2.2 ผลการประเมินของผู้กู้แต่ละราย(หน่วยระบบ B)

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของผู้กู้แต่ละราย(หน่วยระบบ B)

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ผู้กู้และครอบครัวมีความรู้และความสามารถในการประกอบกิจการของตนเองได้ดี และมีผู้กู้และครอบครัวที่ยังไม่มีความรู้และความสามารถจึงต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติม

2. ทรัพย์สินของผู้กู้ยืมและเครือญาติ ผู้กู้ส่วนใหญ่มีทรัพย์สินเป็นของตนเองและมีหลักทรัพย์ที่เป็น ที่ดิน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และเครือญาติสามารถพึ่งพาได้

3. หนี้สินของครอบครัว ผู้กู้ส่วนใหญ่มีหนี้สินกับสหกรณ์การเกษตร และเป็นหนี้รายทุนนอกระบบ

4. อาชีพหลักของครอบครัว ครอบครัวผู้ที่มีอาชีพเลี้ยงโคนม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของครอบครัวและสามารถสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ และมีครอบครัวที่ไม่มีอาชีพเนื่องจากไม่มีพื้นที่ทำกินและไม่มีการดำเนินกิจการของตนเอง

5. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองตามความถนัด เช่น กลุ่มอาชีพเลี้ยงโคนม ผู้ที่มีระยะเวลาที่นานพอสมควรจึงสามารถดำเนินกิจการได้ดีหรือกลุ่มอาชีพค้าขาย ผู้ที่มีกิจการขายของตนเองเป็นเวลาพอสมควร แต่มีบางส่วนของผู้ที่ขาดประสบการณ์ในการดำเนินการเนื่องจากกิจการใหม่จึงต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติม

6. รายได้ของครอบครัว รายได้ของครอบครัวได้มาจากการเกษตรกรรม คือ การเลี้ยงโคนม การทำไร่อ้อย ซึ่งเป็นอาชีพที่มั่นคงทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

1) จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ จากการเอกสารกองทุนหมู่บ้านฉบับไม่ลืมหือ

จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ มีการได้รับการอนุมัติเงิน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนเงินกู้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฉบับไม่ลืมหือ

จำนวนวงเงินในการกู้ยืมของสมาชิก	จำนวน(คน)	จำนวนเงิน(บาท)
15,000 บาท	1	15,000
18,000 บาท	1	18,000
19,000 บาท	1	19,000
20,000 บาท	46	920,000
รวม	49	972,000
ยอดเงินคงเหลือสุทธิ		28,000

ที่มา : ข้อมูลจากเอกสารกองทุนหมู่บ้านฉบับไม่ลืมหือ พ.ศ. 2544

จากตารางจะทราบว่าคณะกรรมการ ได้อนุมัติให้สมาชิกในวงเงิน 20,000 บาท รวมสมาชิกทั้งหมด 46 ราย เป็นจำนวนเงิน 972,000 บาท

2) จำนวนเงินกองทุนนอกเหนือจากเงินกู้ จากการสัมภาษณ์สมาชิกทั้งหมด 49 ราย จะใช้เงินทุนของตนเองควบคู่กับเงินที่กู้จากกองทุน เพื่อเป็นการสมทบทุนกันในการประกอบอาชีพ

3) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ จากการสัมภาษณ์สมาชิก 49 รายและเอกสารการขอกู้ของสมาชิกจะกู้ไปเลี้ยงโคนมเป็นจำนวนทั้งหมด 46 ราย เพราะเป็นอาชีพหลักและสามารถทำตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่มีสมาชิกที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์นำไปใช้นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในโครงการ

4) สถานที่ วัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ จากการสังเกตสอบถาม ประชาชนนำเงินไปซื้อโคนมเพิ่มจากที่มีอยู่หรือนำไปปรับปรุงในอาชีพของตน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่มีสถานที่ วัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพพร้อมที่จะประกอบอาชีพ

5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ จากการสัมภาษณ์ สมาชิกมีความรู้ และทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของตนเอง แต่มีสมาชิกที่ไม่ชำนาญมากพอก็มีการหาความรู้เพิ่มเติม

6) จำนวนแรงงาน จากการสังเกตสอบถาม ในหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานไม่เพียงพอต่อความต้องการของนายจ้าง ต้องไปหาแรงงานจากที่อื่นมาเพิ่ม ทำให้มีการเปลี่ยนแรงงานกันบ่อยครั้ง จึงทำให้เกิดผลเสียต่อธุรกิจของตน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

1) การดำเนินงานอย่างถูกวิธี จากการสังเกตสอบถาม สมาชิกส่วนใหญ่จะดำเนินงานของตนเองตามความถนัดและความประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ แต่มีบางส่วนที่ดำเนินงานผิดวิธีทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

2) การตลาดที่ดี จากการสัมภาษณ์และเอกสารทางศูนย์นมสหกรณ์ ทางด้านการตลาด สมาชิกจะมีตลาดรองรับ ทั้งทางด้านราคาโคนมและด้านราคาน้ำนมดิบ ในการผลิตน้ำนมดิบแต่ละวันเพราะในแต่ละวันมีการส่งน้ำนมดิบให้แก่ศูนย์นมต่าง ๆ เนื่องจากในแถบนี้มีตลาดรองรับอย่างพอเพียง คือ จะมีศูนย์รับน้ำนมดิบอยู่ประมาณ 5 แห่ง ซึ่งเพียงพอต่อการรับน้ำนมของสมาชิก โดยศูนย์นมทั้งหมดจะมีเกณฑ์ในการรับน้ำนมดิบ เช่น ศูนย์สหกรณ์จะคัดเป็นเกรด 1 ถึง 3 เกรด 1 จะอยู่ในราคา 11.70 บาท/กก. เกรด 2 ราคา 11.50 บาท/กก. และเกรด 3 ราคา 11.40 บาท/กก. ซึ่งราคาจะอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีสำหรับประชาชนที่ประกอบธุรกิจการเลี้ยงโคนมนี้

3) การหาวัตถุดิบที่ดี จากการสัมภาษณ์สมาชิกแต่ละรายทั้งหมด 49 ราย สมาชิกมีการหาวัตถุดิบ โดยการไปเบิกที่ศูนย์นมต่างที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ และทางศูนย์จะหักจากน้ำนมดิบที่ส่งไปยังศูนย์นม

4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน จากการสัมภาษณ์สมาชิกแต่ละรายทั้งหมด 49 ราย ใน การทำบัญชีใช้จ่ายเงินของสมาชิก ยังไม่มีการทำบัญชีในการใช้จ่าย เพราะสมาชิกส่วน ใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับการทำบัญชี

5) การใช้จ่ายเงินกู้ จากการสัมภาษณ์สมาชิกแต่ละรายทั้งหมด 49 ราย สังเกต สอบถาม มีการใช้จ่ายเงินกู้ครบทุกราย ที่กู้แล้วมีทั้งใช้ตามวัตถุประสงค์และสมาชิกใช้ ผิดวัตถุประสงค์

6) การหาความรู้เพิ่มเติม จากการสัมภาษณ์สมาชิกทั้งหมด 49 ราย มีสมาชิกที่หา ความรู้เพิ่มเติม เช่น การเข้าร่วมประชุมของหน่วยงานต่างๆ แต่มีสมาชิกที่ไม่สนใจใน การหาความรู้ เพราะคิดว่าตนมีความรู้เพียงพอ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 รายได้เป็นเงิน ผู้กู้มีรายได้จากการกู้เงินที่นำไปประกอบกิจการ ซึ่งยังไม่ สามารถสรุปได้

1.2 ผู้กู้ได้ผลเป็นสิ่งของ ผู้กู้ได้ผลเป็น เช่น สิ่งของ โคนม หรือจากผลิตน้านมดิบ

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้ที่กู้เงินกองทุนไปขยายกิจการของตน และปรับปรุงกิจ การของตน เช่น ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของคอกพักโคนมจำนวน 3 ราย ซื้อ โคนมเพิ่ม จำนวน 46 ราย เพื่ออนาคตในการเพิ่มผลผลิต

2.2 ผู้กู้อาจดำเนินกิจการด้วยเทคนิคพิเศษ พบว่า มีผู้กู้ได้ดำเนินการด้วยเทคนิคและ ประสบการณ์ที่ตนมี

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้และมีการช่วยเหลือกันเองในระบบ เครือญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน

3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน กิจการที่ผู้กู้ ดำเนินอยู่มีศักยภาพความเข้มแข็งคือการมีอาชีพที่มีรายได้ที่มั่นคง มีตลาดที่รองรับ ได้ดี เนื่องจากการเลี้ยงโคนมสามารถแปรรูปผลผลิตได้หลากหลาย เช่น จาก ผลิตน้านมดิบ จากการขายตัวโคนม หรือจากมูลของสัตว์ก็สามารถทำรายได้เพิ่ม ขึ้น

- 3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน ในหมู่บ้านมีมีประชาชนที่กลับจากทำงานและมีการส่งเงินให้แก่ครอบครัว ประชาชนที่ออกไปทำงานในพื้นที่สามารถกลับมาเยี่ยมบ้านในวันสำคัญหรือวันหยุดเท่านั้น แต่ไม่มากเท่าที่ควรยังคงมีการออกจากถิ่นไปทำงานที่กรุงเทพฯหรือต่างจังหวัด
- 3.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น หลังจากได้กู้เงินกองทุนเพราะสามารถนำเงินที่ได้ไปประกอบอาชีพในครอบครัวของตนทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และมีสมาชิกที่ใช้จ่ายเงินไปแล้วไม่เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

การประมวลเทคนิควิธีการดำเนินการ หมายถึง การจัดกลุ่มผู้กู้ที่ทำกิจการเดียวกัน ให้คิดกระบวนการวิธีทำงาน(Work Procedure) ที่ดี ในแนวคิดเชิงระบบ

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงินเพื่อพัฒนาอาชีพจำนวน ราย 49 ราย สมาชิกมีการดำเนินการสามารถจำแนกได้ดังตารางที่ 20 ต่อไปนี้

ตารางที่ 20 แสดงกลุ่มอาชีพของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือ

ประเภท	จำนวนผู้กู้เงิน(ราย)	ร้อยละ
1. กลุ่มอาชีพการเกษตร		
- เลี้ยงโคนม	47	95.92
- เลี้ยงปลา	1	2.04
2. กลุ่มอาชีพค้าขาย		
- ค้าขายของชำ	1	2.04
รวม	49	100

เอกสารกองทุนหมู่บ้านตำบลไม้ล้มเหนือ 2545

จากตารางจะพบว่า สมาชิกกองทุนมีการนำเงินลงทุนด้านการเกษตร คือ การเลี้ยงโคนมคิดเป็นร้อยละ 95.92 เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงมีการประกอบอาชีพนี้เป็นจำนวนมาก เพราะเป็นอาชีพที่มั่นคง สามารถทำรายได้ดีให้แก่สมาชิก และแนวโน้มที่ดีในอนาคต

3.1 อาชีพเลี้ยงโคนม จำนวน 47 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในการเลี้ยง โคนมขององผู้
- จำนวนเงินทุนของผู้ที่นอกเหนือจากเงินกู้ของกองทุน
- ที่ดินในการเลี้ยงโคนม เนื่องจากผู้ที่มีที่ดินในการเลี้ยง โคนมเป็นของกองทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาความรู้เพิ่มเติมของผู้ในการเลี้ยง โคนม
- การที่ผู้รู้จักเลือกตลาดในการส่งนํ้านมดิบในราคาสูง
- การที่ผู้เลี้ยง โคนมอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ
- มีการคัดเลือกแม่โคนมที่มีลักษณะดี แข็งแรง ให้นํ้านมดี

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้ที่มีราย ได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยง โคนม สามารถขายนํ้านมดิบและตัว โคนมในราคาที่สูง
- ผู้ที่สามารถเพิ่มจำนวน โคนมของตนจากทุนเดิม

3.2 อาชีพเลี้ยงปลา จำนวน 1 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในการเลี้ยงปลาดุก
- จำนวนเงินทุนของผู้ที่นอกเหนือจากเงินกู้ของกองทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาความรู้เพิ่มเติมของผู้ในการเลี้ยงปลาดุก
- การที่ผู้รู้จักเลือกตลาด
- การที่ผู้เลี้ยงปลาดุกอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้ที่มีราย ได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงปลาดุก สามารถขายปลาดุกในราคาที่สูง

3.3 อาชีพค้าขายของชำ จำนวน 1 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพค้าขาย
- จำนวนเงินทุนของผู้ที่นอกเหนือจากเงินกู้ของกองทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาความรู้เพิ่มเติมและเทคนิคใหม่ ๆ ในการค้าขายของผู้กู้
- การที่ผู้กู้รู้จักเลือกสินค้า บริการ และการขยายกิจการ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขายของชำ สามารถขายสินค้าให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฉบับนี้ล้มเหลวทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า สามารถช่วยส่งเสริมและแก้ปัญหาในการขาดเงินลงทุนของประชาชน ได้พอสมควร เพราะประชาชนนำเงินกู้ไปลงทุนในกิจการของตนเอง และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นเนื่องจากประชาชนมีรายได้และมีงานทำที่เป็นของตนเองในการประกอบกิจการ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีความสามารถในการบริหารและวางแผนทางของระเบียบกองทุนที่ร่วมกันสร้างภายในหมู่บ้านและมีการบริหารจัดการกันเองได้ ซึ่งในระบบการทำงานแต่ละอย่างอาจมีข้อผิดพลาดได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นในระบบการทำงานเป็นกลุ่ม ฉะนั้นทำให้เกิดความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีแนวโน้มบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ประชาชนมีการเรียนรู้ที่พึ่งพาตนเองเพิ่มขึ้น และสามารถช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่น ได้อีกด้วย และมีการนำเอาหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุนและในกิจการของตนเพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำปฏิบัติอย่างถูกต้อง

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีการแนะนำให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้คนยากจนเท่านั้น ซึ่งการดำเนินงานกองทุนต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องมีการจัดการกันเองให้ได้ และให้ผู้กู้แต่ละรายมีแนวความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพที่หารายได้เพิ่มขึ้น โดยไม่กู้แหล่งเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไป

4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ด้านจำนวนเงินกองทุนกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้นวัดได้จากรวมกลุ่มองค์กรต่างขึ้นและสามารถใช้เป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้านได้และมีการให้ประชาชนกู้ยืมแล้ว และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผู้กู้ดำเนินกิจการตามโครงการของตนเองในการประกอบอาชีพที่มั่นคงมีเงินทุนที่จะทำให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้น

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- การมีส่วนร่วมกันในการจัดตั้งกองทุน มีบุคลากรเข้ามาช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการระดับอำเภอ หรือคณะกรรมการกองทุนต่างๆและประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
- มีกลุ่มกองทุนที่เกือบลูกกับกองทุนหมู่บ้าน มีทั้งหมดกลุ่มพัฒนาสตรีแม่บ้าน, กลุ่มอาชีพหมู่บ้าน, กลุ่มเงินหนึ่งแสนบาท, กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน, กลุ่มน้ำประปาหมู่บ้าน, กลุ่มสงเคราะห์ และมีเงินสะสมในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของประชาชนในหมู่บ้าน
- มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะมีการขยายและฟื้นฟูสภาพกิจการของของตน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

- มีกลุ่มบุคคลไม่ให้ความร่วมมือ เพราะกลุ่มคนเดิมนั้นไม่ให้เคารพสิทธิและไม่พอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการ จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ จึงทำให้เกิดปัญหาในความร่วมมือ
- มีความไม่พอใจในการจัดสรรเงินกองทุน จากการจัดสรรเงินกองทุนในหมู่บ้านเกิดปัญหาเพราะมีบุคคลกลุ่มหนึ่งไม่พอใจในการจัดสรรเงินกองทุนของคณะกรรมการ เพราะสมาชิกขอกู้ในจำนวนหนึ่งแต่กรรมการไม่ให้ถึงจำนวนที่ขอไป จึงมีการฟ้องร้องต่อพัฒนากร ในการไม่ได้ความยุติธรรมในการได้รับเงินจากกองทุน แก้ปัญหา โดยมีพัฒนากรมาไกล่เกลี่ยทั้งสองฝ่ายจึงมีการตกลงกันได้โดยสันติ จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เกิดผลกระทบต่อกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการล่าช้าในการจัดสรรเงินกองทุน

4.3 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.4.1 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กำหนด พบว่า

ตารางที่ 21 แสดงความเข้มแข็งของชุมชนบ้านชัยไม้ล้มเหนือ

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การชี้วัด (ร้อยละ)								
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	20	70	10	-	-	-	-	-	-
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	14	70	16	-	-	-	-	-	-
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	64	30	6	-	-	-	-	-	-
4. ในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	36	58	16	-	-	-	-	-	-
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดูแลความรู้	-	-	-	96	4	-	-	-	-
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	-	-	-	-	-	-	96	0	4
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ป้องกันกัน	-	-	-	-	-	-	80	0	20
8. ในชุมชนมีการรวมองค์การประชาชน	-	-	-	-	-	-	90	0	10
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา	16	70	14	-	-	-	-	-	-
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	-	-	-	-	-	-	40	0	60
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณภาพ ยุติธรรม	-	-	-	98	0	2	-	-	-
12. ในชุมชนสามารถร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกชุมชน	-	-	-	98	0	2	-	-	-

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ พบว่าตามที่ได้สัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน สรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 70)
2. สมาชิกมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 70)
3. ในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64)
4. สมาชิกช่วยเหลือกันและกันอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 58)
5. สมาชิกมีโอกาสหาความรู้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช่ (ร้อยละ 96)
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้อยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 96)
7. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่บ่องคอง อยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 80)
8. ชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนอยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 90)
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยประชุมเสวนาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 70)
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาสอยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 60)
11. ในชุมชนมีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม ยุติธรรม อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 98)
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน อยู่ในเกณฑ์ที่ใช่ (ร้อยละ 98)

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำสาระสำคัญตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 4 มาสรุปอภิปรายผลรวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อให้เห็นประเด็นในการทำสารนิพนธ์อย่างชัดเจน โดยจะแบ่งแยกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. สรุป อภิปรายผล
2. ข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์

- 1.1 มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ
- 1.2 การส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุน หมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ
- 1.3 การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ของประชาชนในหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ
- 1.4 การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ
- 1.5 การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร้ผลกระทบจากการดำเนินการและการบริหารกองทุนของกองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ

2. วิธีดำเนินการ

- 2.1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ
- 2.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ
- 2.3 ศึกษาโดยใช้ซีพีพีโมเดล (CIPP Model) และกำหนดตัวบ่งชี้การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์(ประเมิน) กองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ
- 2.4 การเก็บข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงานต่างๆ บร.1-12
- 2.5 การประมวลสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดในบทที่ 3 และบทที่ 4

3. ผลการดำเนินการ

ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือหมู่ที่ 17 ต. จันทึก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

3.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของ กองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A) พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือส่วนใหญ่มีความเข้าใจและมีความภูมิใจที่รัฐบาลให้เงินกองทุนเพื่อช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน

2. เงินกองทุน 1 ล้านบาท หมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ หมู่ 17 จัดตั้งเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ได้รับการโอนเงินวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 มีผู้กู้จำนวน 49 ราย เป็นเงิน 972,000 บาท ยอดเงินคงเหลือ 28,000 บาท

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือมีจำนวน 15 คน และมีที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน เพื่อคอยให้คำแนะนำ

4. การประชาสัมพันธ์ ในหมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารยังไม่ทั่วถึง และมีประชาชนส่วนหนึ่งไม่ให้ความสนใจมากนัก

5. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ปัจจุบันมีผู้กู้จำนวน 49 ราย ยังไม่ทราบจำนวนเงินที่ผู้กู้ชำระคืน

6. การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการ มีบุคคลากรให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้และการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนได้ดีพอสมควร

7. ผู้สมัครขอกู้ ปัจจุบันผู้สมัครขอกู้เงินทั้งหมด 49 ราย นำเงินไปประกอบอาชีพตามในด้านต่าง ๆ ตามความสามารถของตน

3.1.2 ผลการประเมินกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A)

1. การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะพิจารณาจากโครงการที่เสนอในการขอกู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ จากประวัติการกู้ยืมเงิน และจากผู้ค้าประกัน

2. การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ มีการแนะนำบุคคลที่ยังไม่เคยดำเนินธุรกิจมาก่อน หรือผู้ที่มีธุรกิจอยู่แล้วก็นำเงินไปปรับปรุงธุรกิจของตนให้ดีขึ้น

3. การรับชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนจะเตือนผู้กู้ให้ทราบล่วงหน้าก่อนที่จะส่งเงินคืน การรับชำระหนี้จะส่งเป็นงวด 1 งวดคือสิ้นปี

4. การทำบัญชี มีการสนับสนุนบุคคลจากภาครัฐมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านมีและมีการปรับปรุงในการทำบัญชีโดยใช้วิธีการง่าย ๆ

5. การช่วยหาคลาด พบว่า มีบุคลากรแนะนำส่งเสริมการคลาดคนนอกหมู่บ้านทั้งระดับท้องถิ่นและระดับอำเภอ เพื่อเป็นการขยายตลาด ทำให้หมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.1.3 การประเมินผลผลิตของกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระดับ A)แบ่งเป็น 3 ด้านคือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

- 1.1 จำนวนผู้กู้ มีจำนวน 49 ราย
- 1.2 ยอดเงินกู้มีจำนวน 972,000 บาท
- 1.3 มีจำนวนสมาชิกกองทุนรวม 104 ราย

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 2.1 มีจำนวนผู้กู้ได้รับเงินกู้จำนวน 49 ราย
- 2.2 มีจำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น โดยสมาชิกจะเข้ามาสะสมเป็นรายเดือนทุกรายๆละ 10 บาท
- 2.3 การขยายกิจการผู้กู้ มีการขยายและปรับปรุงให้มีการเจริญเติบโตของกิจการเพิ่มขึ้นแต่บางรายไม่สามารถขยายได้

3.ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- 3.1 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน ความเข้าใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อกองทุนเพิ่มขึ้นแต่ยังคงมีบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับกองทุน และไม่ทำความเข้าใจในกองทุน
- 3.2 เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ มีการเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ แต่มีสมาชิกบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือและไม่สนใจ

3.2 ผลการประเมินของผู้กู้ (หน่วยระบบ B)

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

3.2.1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของผู้กู้ (หน่วยระบบ B)

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ผู้กู้และครอบครัวส่วนใหญ่มีความรู้และความสามารถในการประกอบกิจการของตนเองได้ดี
2. ทรัพย์สินของผู้กู้ยืมและเครือญาติ ผู้กู้ส่วนใหญ่มีทรัพย์สินเป็นของตนเองเช่นที่ดิน รถยนต์ และรถจักรยานยนต์
3. หนี้สินของครอบครัว ผู้กู้ส่วนใหญ่มีหนี้สินกับสหกรณ์การเกษตร และเป็นหนี้รายทุนนอกระบบบางส่วน
4. อาชีพหลักของครอบครัว คืออาชีพเลี้ยง ไก่

5. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ผู้ผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองตามความถนัด เช่น กลุ่มอาชีพเลี้ยงโคนม
6. รายได้ของครอบครัว รายได้ส่วนใหญ่ได้มาจากการเกษตรกรรม คือ การเลี้ยงโคนม

3.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการดำเนินกิจการของผู้ผู้แต่ละราย

1. จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ จากการสังเกตสอบถาม ในจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติเป็นจำนวน 15,000 -20,000 บาท
2. จำนวนเงินกองทุนนอกเหนือจากเงินกู้ คือเงินทุนของผู้เอง
3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ เป็นอาชีพหลักของผู้
4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพพร้อมที่จะประกอบอาชีพ
5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของตนเอง
6. จำนวนแรงงาน ในหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานไม่เพียงพอต่อความต้องการของ นายจ้าง ต้องไปหาแรงงานจากที่อื่นมาเพิ่ม ทำให้มีเงินหมุนเวียนนอกหมู่บ้าน

3.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของการดำเนินกิจการของผู้ผู้แต่ละราย

1. การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี สมาชิกส่วนใหญ่จะดำเนินกิจการของตนเองตามความถนัดและความประสบการณ์ที่ตนมี
2. การตลาดที่ดี สมาชิกจะมีตลาดรองรับ ทั้งทางด้านราคาโคนมและด้านราคาน้ำนมดิบ จะมีศูนย์รับน้ำนมดิบอยู่ประมาณ 5 แห่ง
3. การหาวัตถุดิบที่ดี สมาชิกมีการหาวัตถุดิบ โดยการไปเบิกจ่ายที่ศูนย์รับน้ำนมดิบต่าง ๆ ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ โดยทางศูนย์จะหักจากรายได้ส่งน้ำนมดิบ
4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ในการทำบัญชีใช้จ่ายเงินของสมาชิกยังไม่มีการทำบัญชีในการใช้จ่าย
5. การใช้จ่ายเงินกู้ มีการใช้จ่ายเงินกู้ครบทุกราย
6. การหาความรู้เพิ่มเติม มีบางส่วนที่หาความรู้เพิ่มเติม เช่น การประชุมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ แต่มีบางส่วนที่ไม่สนใจในการหาความรู้ เพราะคิดว่าตนมีความรู้เพียงพอ

3..2.4 ผลการประเมินผลผลิตของของผู้ (หน่วยระบบ B)

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

- 1.1 รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้มีรายได้จากการกู้เงินที่นำไปประกอบกิจการ ซึ่งยังไม่สามารถสรุปได้
- 1.2 ผู้กู้ได้ผลเป็นสิ่งที่ของ เช่น สิ่งของ โคนม หรือจากผลิตน้ำนมดิบ

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้ที่กู้เงินกองทุนไป บางส่วนได้นำเงินไปเพื่อขยายกิจการของตน และปรับปรุงกิจการของตน เช่น ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของคอกพักโคนม หรือของรีดนมโค เป็นต้น

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

- 3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ และมีการช่วยเหลือกันเองในระบบเครือข่ายพี่น้องและเพื่อนบ้าน
- 3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน กิจการที่ผู้กู้ดำเนินอยู่มีศักยภาพความเข้มแข็งมาก เพราะในการเลี้ยงโคนมสามารถแปรรูปได้หลากหลาย เช่น จากผลิตน้ำนมดิบ จากการขายตัวโคนม
- 3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน ประชาชนในหมู่บ้านมีบางส่วนที่กลับมาทำงานในหมู่บ้านซึ่งเป็นการช่วยเหลือครอบครัวของตนในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะกลับมาเยี่ยมบ้านในวันสำคัญหรือวันหยุดเท่านั้น
- 3.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น หลังจากได้กู้เงินกองทุนเพราะสามารถนำเงินที่ได้ไปประกอบอาชีพในครอบครัวของตนทำให้

สรุปและวิจารณ์

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งพาผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านซัพไมล์มเหนือ ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินการของผู้ประสบผลสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่ หน่วยระบบ A มากขึ้น และผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบผลสำเร็จ แต่ในโครงการกองทุนหมู่บ้านพรหมประคิษฐ์ ยังไม่สามารถหาข้อสรุปโดยรวมได้ เพราะยังอยู่ในหน่วยระบบ A และในหน่วยระบบ B

ยังดำเนินการไม่สมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดการชำระคืนเงินกู้ ด้านช่วยส่งเสริมให้หมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยประชาชนในหมู่บ้านมีความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนือ และประชาชนในหมู่บ้านจึงต้องการมีเงินกองทุนเข้ามาเพิ่ม เพื่อให้การดำเนินกิจการของกองทุนมีจำนวนเงินเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงควรพิจารณากองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนือ ว่ามีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ที่จะเพิ่มเงินทุนให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนือทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า สามารถช่วยส่งเสริมและแก้ปัญหาในการขาดเงินลงทุนของประชาชนได้พอสมควร เพราะประชาชนนำเงินกู้ไปลงทุนในกิจการของตนเอง และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นเนื่องจากประชาชนมีรายได้และมีงานทำที่เป็นของตนเองในการประกอบกิจการ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีความสามารถในการบริหารและวางแผนทางของระเบียบกองทุนที่ร่วมกันสร้างภายในหมู่บ้านและมีการบริหารจัดการกันเองได้ ซึ่งในระบบการทำงานแต่ละอย่างอาจมีข้อผิดพลาดได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นในระบบการทำงานเป็นกลุ่ม ฉะนั้นทำให้เกิดความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีแนวโน้มบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ประชาชนมีการเรียนรู้ที่พึ่งพาตนเองเพิ่มขึ้น และสามารถช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่นได้อีกด้วย และมีการนำเอาหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุนและในกิจการของตนเพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำปฏิบัติอย่างถูกต้อง

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีการแนะนำให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้คนยากจนเท่านั้น ซึ่งการดำเนินงานกองทุนต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องมีการจัดการกันเองให้ได้ และให้ผู้กู้แต่ละรายมีแนวความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพที่หารายได้เพิ่มขึ้น โดยไม่กู้แหล่งเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไป

4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ด้านจำนวนเงินกองทุนกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีการให้ประชาชนกู้ยืมแล้ว และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผู้กู้ดำเนินการ

ตามโครงการของตนเองอย่างยั่งยืน ในการประกอบอาชีพที่มั่นคงมีเงินทุนที่เพียงพอทำให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้น ในด้านสาธารณูปโภคที่มีครบถ้วน

จากการวิจัยพบว่าสาเหตุที่กองทุนหมู่บ้านซบไม่ล้มเหนื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อ เพราะเกิดจากการประสานงานของหลายฝ่ายทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ประชาชนในหมู่บ้านถึงแม้การบรรลุวัตถุประสงค์จะยังเป็นเพียงการเริ่มต้นของการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการบริหารจัดการเงินกองทุนคาดว่าในอนาคตหมู่บ้านซบไม่ล้มเหนื่อจะสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหมู่บ้านอื่นต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ “สุก โชค ชุนอิว”

(จากหนังสือรัฐสภาสาร ปีที่ 50 ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน พ.ศ. 2545) ที่กล่าวว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบผลสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญคือ ความพร้อมของหมู่บ้านทั้งความพร้อมของคนและครอบครัวมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนกำหนดกติกาด้วยคุณค่าภูมิปัญญา มีคณะกรรมการกองทุน มีการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกัน มีความสามัคคี เอื้ออาทรกับผู้ด้อยโอกาส ประสานความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ลดความซับซ้อนในการบริหารจัดการของเงินกองทุนต่างๆ ภายในชุมชน การพัฒนาหมู่บ้านมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยส่วนราชการเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและเงินทุนและติดตามประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การพึ่งพาตนเอง

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- การมีส่วนร่วมกันในการจัดตั้งกองทุน มีบุคลากรเข้ามาช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นคณะอนุกรรมการระดับอำเภอ หรือคณะกรรมการกองทุนต่างๆ และประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
- มีกลุ่มกองทุนที่เชื่อมต่อกับกองทุนหมู่บ้าน มีทั้งหมดกลุ่มพัฒนาสตรี แม่บ้าน กลุ่มฉาบฉวยหมู่บ้าน กลุ่มเงินหนึ่งแสนบาท กลุ่มออมทรัพย์ หมู่บ้านกลุ่มน้ำประปาหมู่บ้าน กลุ่มสงเคราะห์ และมีเงินสะสมในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของประชาชนในหมู่บ้าน
- การจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะมีการขยายและฟื้นฟูสภาพกิจการของตน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

- มีกลุ่มบุคคลไม่ให้ความร่วมมือ
- มีกลุ่มบุคคลที่มีความไม่พอใจในการจัดสรรเงินกองทุน

จากการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เกิดผลป้อนภัยด้านบวก เกิดจากการช่วยเหลือขององค์กรต่าง ๆ จากการสนับสนุนของกลุ่มองค์กรในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ ซึ่งทำให้แหล่งเงินทุนของในหมู่บ้านให้อยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งจะสำเร็จได้ก็ขึ้นอยู่กับประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือหรือไม่

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ ได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้านได้แก่กองทุนหมู่บ้านที่กว่าจะได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ มากมาย ที่มีอุปสรรคทั้งกับตัวสมาชิกในหมู่บ้านเองและกับหน่วยงานที่ต้องติดต่อประสานงานกันจนทำให้ผู้นำหรือคณะกรรมการมีความคุ้นเคยกับหน่วยงานราชการมากขึ้นและทำให้มีการและเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารอันเป็นการสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้ตนเอง

2. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของประชาชนในทัศนะของประชาชนบ้านชัยไม้ล้มเหนือ

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 2) ประชาชนในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม
- 3) ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
- 4) ประชาชนในหมู่บ้านมีกระบวนการสื่อสารสองทางมากขึ้นคือการได้ติดต่อกับหน่วยราชการและราชการที่ติดต่อกับมา
- 5) ประชาชนในหมู่บ้านรู้หน้าที่ของตนเอง โดยมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เช่นการฝากเงินสั่งจะทุกเดือน
- 6) ประชาชนในหมู่บ้านมีผู้อยู่ในวัยทำงานมีงานทำตามความถนัดของตนเอง และวัยที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและหมู่บ้าน
- 7) หมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ มีการตรวจสอบการประเมินกองทุน โดยทุกคนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินการ เช่นในการทำบัญชี
- 8) ประชาชนในหมู่บ้านมีโอกาสเรียนรู้วิชาการสมัยใหม่จากภายนอกชุมชน เช่น Internet

จากการวิจัยพบว่า การเกิดกระบวนการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเพราะประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือได้มีการบริหารจัดการกองทุนทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการระดมความคิดการจัดเวทีชาวบ้านทั้งระดับตำบล ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีการตื่นตัวตลอดเวลา ซึ่งการได้ข้อสรุปเช่นนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานในหมู่บ้านชัยไม้ล้มเหนือ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงานต่างๆ (ปร.1-12)

5.2 ผลกระทบโดยตรง(Direct Impact) สมาชิกผู้เงินไปลงทุนสามารถเพิ่มรายได้ให้ตนเอง สามารถปลดภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้เข้มแข็งขึ้น

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเกิดความสามัคคีมีการระดมสมองเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความสงบสุข ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ผลจากการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เกิดผลกระทบต่างๆ คือ ผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง ผลกระทบโดยอ้อมมาจากนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าของรัฐบาลภายใต้โครงการเงินกองทุน 1 ล้านบาท และได้ผลตอบรับจากประชาชนอย่างดี

ซึ่งการได้ข้อสรุปเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ที่ปฏิบัติของบัณฑิตกองทุนบ้านซำไม้ล้มเหนือ ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ประเมินตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในระยะเวลา 10 เดือน และตามแบบรายงานต่างๆ (บร.1-12) และจากการสังเกต

2. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านซำไม้ล้มเหนือ หมู่ที่ 17 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1. ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ จากเดิม 1 ปี ควรขยายเวลาออกไปเป็น 3 ปี โดยการผ่อนชำระเป็น 3 งวด พร้อมดอกเบี้ย เหตุผลเพราะ สมาชิกบางรายดำเนินโครงการล้มเหลวไม่สามารถนำเงินส่งคืนในระยะเวลาที่กำหนด 1 ปีได้

ข้อเสนอแนะที่ 2. การลดอัตราดอกเบี้ยจากเดิม ร้อยละ 12 ต่อปี ควรลดลงให้เหลือ 6-9 ต่อปี เพื่อให้ประชาชนรับภาระอัตราดอกเบี้ยที่เป็นหนี้สินต่ำลง

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านซำไม้ล้มเหนือ หมู่ที่ 17 ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1ติดตามประเมินผลการนำเงินไปลงทุนตามโครงการของสมาชิก ว่าคิดวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการอนุมัติเงินกองทุนในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 2 ในการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อชี้แจงในเรื่องต่างๆ หากสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือก็ควรนำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาเงินกู้ในครั้งต่อไปได้

ข้อเสนอแนะที่ 4 ควรมีการชี้แจงในการจัดทำบัญชีทางการเงินให้กับสมาชิกได้รับทราบทุก 6 เดือน

ข้อเสนอแนะที่ 5 ควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่องเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โดยการปิดประกาศ และประกาศออกหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ให้ทราบโดยทั่วถึง

3. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านซำไม้ล้มเหนือ หมู่ที่ 17 ต. จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1 ควรศึกษาระเบียบกองทุนให้เข้าใจเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง

ข้อเสนอแนะที่ 2 นำเงินกู้ไปใช้ให้ถูกวัตถุประสงค์และไม่ควรทำให้เกิดผลเสียหายต่อตนเองและกองทุน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 1 ควรให้ระยะเวลาในการค้นคว้าวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือมากขึ้นและได้ผลที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ 2 ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไม่ควรกำหนดรูปแบบในการประเมินที่คิดมาโดยผู้ให้ทุนควรเปิดโอกาสให้ผู้ประเมินได้ใช้กรอบแนวคิดของผู้ประเมินเอง เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์ประชาสัมพันธ. (4 มกราคม 2545). กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. มติชนรายวัน: 18.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์ แอนด์ แพคเกจ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนทองการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545). ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์ พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2544). ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน, เอกสารการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอำเภอปากช่อง : นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สหพัฒนาการพิมพ์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มหนือ. (2544). ระเบียบกองทุนบ้านฉบับไม้ล้มหนือ : นครราชสีมา.
- กองบรรณาธิการ. (2544). รายงานพิเศษ. งานวันนี้. 2(45):15.
- มหาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. สำนักเทคโนโลยีสังคม. (2544). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ. (ม.ป.ท.).

เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2542). การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภาพร ทินประภา. (ม.ป.ป.)**วิชาวิธีการวิจัยทางธุรกิจ**, เอกสารประกอบการสอน.คณะบริหารกิจ :สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. (ม.ป.ท.).

สมบัติ เสดกุล.(20 สิงหาคม 2545).กำจัดจุดอ่อนการพัฒนา SMEs ต้องคำนึงถึงมิติสุขภาพ-สิ่งแวดล้อม.มติชนรายวัน:18.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2540). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

